№ 189 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 13 Sierpnia 1928 r. | מאָנטאָג, כ"ז מנחם אב תרפ"ח | redakcja i administracja: Piotrkowska 86, telefony: redakcja 121, administracja 37

מארשאל פילסודסקי האט אין זיין רעדע מיט קיין איין וואָרט נישט דערמאָנט וועגן דער פּאָליטישער לאגע

דער נעכטיגער לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר איז ווילנא

ווילנא. (א.ו.) געלטען און טאָג פון לעגיאָנוסטען-צוזאַמענפאָהר אין ווילנא געווען אויסגעפּוצט פּטערלוי. די באַלקאָנען זענען געווען דעקאָרירט מיט פּעהנער, גרונס און מיט די פּאָרטרעטען פון מארשאל פילסודסקי. אויף די גאַסען שווימעלט און גרומעלט פון לעגיאָנוסטען, נעסט, פּרעסע-קאָרעספּאָנדענטען און הויכע מלוכה-בעאַמטע.

10 פרה איז פאָרגעקומען אַ פּטער-גאָטעס-דינסט אין דער קאַטעדרע. 11 אַ זאַמער האָבען זיך די לעגיאָנוסטען פאָרמירט אין אַ צוג און אָפּמאַרשירט צום שלאָס-באַרג, וואו עס אין פאָרגעקומען די פאָהן-הייליגונג פון די ווילנער לעגיאָנוסטען. בײַ דער דאָזיגער געלעגענהייט האָט דער בוסקוב וואַנדערסקי, וועלכער רעלעגט זיך אַלס דער שענסטער רעדנער צושוישען די פּויליש גלחים, געהאַלטען אַ זעהר שעהנע רעדע.

די רעדע פון מארשאל פילסודסקי

דער מארשאל איז אַ מינוט געשטאַנען שטיל אויף דער פרובונע, ארומגעמערגולט דעם 8-טויזענד-קעפּיגען עולם מיט זיין בלוק. דער זאַל האָט געדונערט פון אַפּלאָדיסמענטען. שנדליך האָט דער מארשאל אָנגעהויבען:

געהרטע דאַמען און לובע קאָלעגען! איך האָב איך אינגעלאַדען קען ווילנא, אויל דאָס איז מיין געבורטס-שטאָט. דאָ בין איך אין שולע געגאַנגען, דאָ האָב איך מיך געלערנט דענקען און לעבען, לובען און דענקען און פּערטראַטען זיך.

איך בין קיינמאָל נישט געווען קיין גרויסער בכי אין דער לונגעווסטיק. איך קאָן שטענדיג געהאַפּ שפּרעכען אַ ווערטל צו פרעמדע שפּראַכען.

אין די חפיסות, וואו איך האָב פּערבראַכט אַ שעהן בוסעל צייט פון מיין לעבען, האָב איך מיך בעגעגנט מיט פּערשידענע מענשען און זיי אָנגעהערט פּערשידענע לשונות און דאָ האָב איך זיך אויסגעריכטט, אַז עס זענען פאַרהאַן הערטער. וואָס מ'מאַן זיי בשום אופן נישט ווערען אַרויסגעצען און אַ פרעמדער שפּראַך.

אונדז פון די דאָזיגע הערטער און דאָס פּוילישע הארץ milo

אַ קונד, וואָס האָט זעהר שטאַרק לוב די מוטער וועט קומען מיט קינדמאָל נישט זענען, אַז זי איז אַ מיאוס'ע, און ווען זי איז אפילו העסליך ווי די נאַכט, איז דאָס עינר קאָן נישט זאָגען, אַז די מאַמעשי איז אַ שעהנע, ווען עס איז נישט מודה זיין, אַז זי איז אַ מיאוס'ע, נאָר עס וועט זאָגען, אַז די מאַמע איז אַ מינוט לייבליכע milo.

ווען דאָס קונד כאַפּט זיך פלוצלונג אויף פון שלאָף, בענט זיך דערויבער אַזוי די מוטער און בערוהיגט עס מיט אַ אנדער לובע און אַנדערפלוכטמט.

ווען דאָס קונד צוויטענט זיך אויפ'ן קול, געהט אַדורך אַ צימער דורך דער מאַמע'ס הארץ און זי בערוהיגט עס מיט מוטער-לובע.

אַ קונד איז נישט שעהן. עס איז שווער. און דער אונמעלטונקעט בעשטעהט אָבער זיין קראַפט. דאָס קונד בעהערשט נישט די שפּראַך, זי גלייכט אָבער די שפּראַך פון די דערוואַקסענע. דאָס קונד שאַפט זיך זיינע אייגענע איסדרוקען, וועלכע די דערוואַקסענע נעדענקען און משך פון יאָהר-הונדערטער. און קונד פּערראַטענט זיך הויפּ-לאַזונקעט מיט קראַפט, דאָס מיאוס'ע מיט'ן שעהנעם. דאָס איז אייגענטלוך דאָס „לייבליכע" (miła). דאָס איז אַזוי נאָהנט צום הארצען, עס פּערקנוטשט דיך און צוהט דיך צו זיך צו.

אויב אויהר, מיינע הערען, פּערברענגט מיט קונדער אַזוי פיל זיט איך, זענען אייערע אויבערלעבונגען אַזוי אנגענעהם און שטאַרק, אַז אויהר וועט זיי מיט זיך מיטנעמען און קבר ארין. און דער מענש, וואָס געהט שוין זיין לעצטען נאַנג, בעט ער זיך אויס דאָס פישעלע אונ'ם ארון מיט דעם „לובלוכען", וואָס ער האָט אויבערגעלעבט.

לובע קאָלעגען! ווען איך פּראַכט וועגען די אַלע צוזאַמענגעהערען, וואָס דער מארשאל פילסודסקי האָט זיך אין זיין רעדע.

דער מארשאל פילסודסקי האָט זיך און דער פּראָצעסיע נישט בעטייליגט. דאַנעבען איז אַנוועזענד געווען בײַם שלאָס-באַרג די פּרוי מארשאלקאָווע פּילסודסקע און די מינוסטאָרען.

4 נאָכמיטאָג און פאָרגעקומען די אַקאַדעמיע. עס האָבען גערעדט מינוסטער מיעדזשינסקי און גנ. רודז-שמיגלי. עס איז אויבערגעלייענט געוואָרען אַ דעפּעשע פון מלוכה-פּרעזידענט, וועלכע איז אויסגענומען געוואָרען מיט שטורמישע אָוואַציעס.

6 אָוונד האָט זיך דער מארשאל פילסודסקי בעוויזען אויף דער טריבונע. דאָס רעדזוטא-טעאַטער איז אויבערפולט, קעפּ אויף קעפּ. אַלע זענען נעגירג צו הערען, וואָס דער מארשאל וועט זאָגען.

דער מארשאל פילסודסקי האָט זיך און דער פּראָצעסיע נישט בעטייליגט. דאַנעבען איז אַנוועזענד געווען בײַם שלאָס-באַרג די פרוי מארשאלקאָווע פּילסודסקע און די מינוסטאָרען.

4 נאָכמיטאָג און פאָרגעקומען די אַקאַדעמיע. עס האָבען גערעדט מינוסטער מיעדזשינסקי און גנ. רודז-שמיגלי. עס איז אויבערגעלייענט געוואָרען אַ דעפּעשע פון מלוכה-פּרעזידענט, וועלכע איז אויסגענומען געוואָרען מיט שטורמישע אָוואַציעס.

6 אָוונד האָט זיך דער מארשאל פילסודסקי בעוויזען אויף דער טריבונע. דאָס רעדזוטא-טעאַטער איז אויבערפולט, קעפּ אויף קעפּ. אַלע זענען נעגירג צו הערען, וואָס דער מארשאל וועט זאָגען.

דער מארשאל איז אַ מינוט געשטאַנען שטיל אויף דער פרובונע, ארומגעמערגולט דעם 8-טויזענד-קעפּיגען עולם מיט זיין בלוק. דער זאַל האָט געדונערט פון אַפּלאָדיסמענטען. שנדליך האָט דער מארשאל אָנגעהויבען:

געהרטע דאַמען און לובע קאָלעגען! איך האָב איך אינגעלאַדען קען ווילנא, אויל דאָס איז מיין געבורטס-שטאָט. דאָ בין איך אין שולע געגאַנגען, דאָ האָב איך מיך געלערנט דענקען און לעבען, לובען און דענקען און פּערטראַטען זיך.

איך בין קיינמאָל נישט געווען קיין גרויסער בכי אין דער לונגעווסטיק. איך קאָן שטענדיג געהאַפּ שפּרעכען אַ ווערטל צו פרעמדע שפּראַכען.

אין די חפיסות, וואו איך האָב פּערבראַכט אַ שעהן בוסעל צייט פון מיין לעבען, האָב איך מיך בעגעגנט מיט פּערשידענע מענשען און זיי אָנגעהערט פּערשידענע לשונות און דאָ האָב איך זיך אויסגעריכטט, אַז עס זענען פאַרהאַן הערטער. וואָס מ'מאַן זיי בשום אופן נישט אַרויסגעצען און אַ פרעמדער שפּראַך.

אונדז פון די דאָזיגע הערטער און דאָס פּוילישע הארץ milo

אַ קונד, וואָס האָט זעהר שטאַרק לוב די מוטער וועט קומען קינדמאָל נישט זענען, אַז זי איז אַ מיאוס'ע, און ווען זי איז אפילו העסליך ווי די נאַכט, איז דאָס עינר קאָן נישט זאָגען, אַז די מאַמעשי איז אַ שעהנע, ווען עס איז נישט מודה זיין, אַז זי איז אַ מיאוס'ע, נאָר

איך האָב שוין בעגעגנט אַ גרויס וואַנדער, וואָס אונזערע צוזאַמענפאָהרען זענען נאָר עפּעס אַנדערש פון אַלע אַנדערע. בעת קונדער שפּילען זיך, הויבען זיי טרילמאָל אָן צו שפּוי-פען און מאַנצען אַזוי ווי די גרויסע. ווען איהר אָבער קומט זיך צוזאַמען, זענט איהר געגלוכען צו קונדער, איהר מאַכט אַ הארמוניע און טומעל, גע-לעכטער בעגעגנט זיך מיט געלעכטער. פרעמדע מענשען פּעראַוונגען זיך. שונאים ווערען גוטע פרינד. דאָס אַרט, וואו עס קומט פאָר אייער צוזאַמענ-פאָהר איז דערוגבער הייליג.

ווען נאָט בערוהרט די ערד מיט זיין פינגער — בעגינען זיך די הענגליכע דעמבעס צו דער ערד און הויט און מענשען בעהאַלטען זיך פאַר די דונערן און בליצען... ווען נאָט'ס פינגער בע-רוהרט די ערד — קומען אָן מלחמות אויף דער וועלט, פאַר טויל ברענגט זי אונטערגאַנג און פאַר אַנדערע — אַ נאולה. ווען עס קומען אָן גרויסע צייטען, ברענגען זיי גרויסע ענדערונגען פאַר די מענשען.

מיר זענען דעמאָלט, ווען די ערד האָט געצוטערט פון הארמאָניע-דונער, מיר האָבען געשטרעבט צו דער אויפ-לעבונג. ווען דאָס אויפלעבונגס-ליד הערט זיך אין לאַנד, הויבען אָן די קרייטעלצער צו גרונען און פּערטרוגען-טע צוטענען צובלוהען זיך און די ברוסט פון'ם מענש בעוועגט זיך פרי.

ווען די קאַמפען האָבען זיך אָנגעהויבען, זענען מיר געגאַנגען אין קאַמף, ווי צום טאַנץ, ווי צום טאַנץ אויף אַ גלייכער פּאַדלאַנע. גלויבענדיג און דער נאולה און טראַכטענדיג וועגען דער אויפלעבונג.

דער מארשאל פילסודסקי געהט אויבער צו זענע זכרונות, אָנהויבענדיג פון דער שלאַכט בײַ קאַסטיוכאַנובקא.

אויגמאָל — דערצעהלט דער מאַר-שאַל — ווען איך בין אָוועק-צייט אַרויסגעגאַנגען פון מיין געצעלט אויפ'ן שלאַכט-פעלד, האָב איך פלוצלונג דער-הערט אַ געוויין.

דאָס געוויין איז געקומען פון דער זייט, וואו די וואַרטע איז געשטאַנען. ווען איך בין דאָרט צוגעגאַנגען האָב איך בעמערקט אַ גרויען זעלנערל אָנגע-לעהנט אויף דער לופטע פון דער בויסק און געוויינט. אויבער זיין פּנים זענען גע-רינען קונדערשע טרעהרען און זיין ברוסט האָט צוריסען אַ זיפץ, ווי פון אַ גרויסען דערוואַקסענעם מענש. איך פרעג איהם: וואָס איז דיר קינד, אפשר איז דיר שלעכט, דערפון אודאי אָפּ-רוהען, וועל איך דיר געבען אורלויב.

— ווען פּוילען איז בעפרייט געווע-רען, האָב איך געזאָגט:

איך מוז האָבען ווילנא, ווילנא מוז זיין מיין!

אין יענער צייט, ווען פּוילען איז ערשט אויפגעשטאַנען תחית המתים, ווען אין יענער וואַנד פון דער רעפּוב-ליק האָט נאָך געקלאַפּט די מלחמה חנם אַנדערשוואו האָט זי שוין געהאַט לאַנג אויפגעהערט, ווען די הארמאָניע האָ-בען געדונערט אויף דער פּוילישער ערד, הגם אַנדערשוואו איז שוין לאַנג שטיל געווען, זענט אויהר דעמאָלט געשטאַנען, אויהר האָט מודנישע ענטפּוישט.

עס איז אָנגעקומען פּסח און אַ שוואַדראָן נאָך אַ שוואַדראָן, אַ באַטאַ-ליאָן נאָך אַ באַטאַליאָן האָט אָפּמאַר-שירט קיין ווילנא. די זעלבער האָבען צוויישען זיך גערעדט: דער קאָמענדאַנט האָט לוב ווילנא, וועלען מיר אויהם גע-בען ווילנא אַלס פּסח-פּרעזענט. אַ הער-לוכער פּרעזענט.

ווען אויך פּראַלט וועגען ווילנא און וועגען דעם, אַז די זעלבער האָבען זי מיר גענעבען אַלס פּרעזענט, דערמאָהן איך זיך וועגען די, וואָס לוגען אויפ'ן בית-עולם אונגער נעבען צוטעטן, וועגען די רוהיגע אַרמע, וועגען די ווייטע הערען אין דער פרעמדע.

— ווען פּוילען איז בעפרייט געווע-רען, האָב איך געזאָגט:

איך מוז האָבען ווילנא, ווילנא מוז זיין מיין!

אין יענער צייט, ווען פּוילען איז ערשט אויפגעשטאַנען תחית המתים, ווען אין יענער וואַנד פון דער רעפּוב-ליק האָט נאָך געקלאַפּט די מלחמה חנם אַנדערשוואו האָט זי שוין געהאַט לאַנג אויפגעהערט, ווען די הארמאָניע האָ-בען געדונערט אויף דער פּוילישער ערד, הגם אַנדערשוואו איז שוין לאַנג שטיל געווען, זענט אויהר דעמאָלט געשטאַנען, אויהר האָט מודנישע ענטפּוישט.

עס איז אָנגעקומען פּסח און אַ שוואַדראָן נאָך אַ שוואַדראָן, אַ באַטאַ-ליאָן נאָך אַ באַטאַליאָן האָט אָפּמאַר-שירט קיין ווילנא. די זעלבער האָבען צווישען זיך גערעדט: דער קאָמענדאַנט האָט לוב ווילנא, וועלען מיר אויהם גע-בען ווילנא אַלס פּסח-פּרעזענט. אַ הער-לוכער פּרעזענט.

ווען אויך פּראַלט וועגען ווילנא און וועגען דעם, אַז די זעלבער האָבען זי מיר געגעבען אַלס פּרעזענט, דערמאָהן איך זיך וועגען די, וואָס לוגען אויפ'ן בית-עולם אונגער נעבען צוטעטן, וועגען די רוהיגע אַרמע, וועגען די ווייטע הערען אין דער פרעמדע.

דער מארשאל פילסודסקי האָט זיך און דער פּראָצעסיע נישט בעטייליגט. דאַנעבען איז אַנוועזענד געווען בײַם שלאָס-באַרג די פרוי מארשאלקאָווע פּילסודסקע און די מינוסטאָרען.

4 נאָכמיטאָג און פאָרגעקומען די אַקאַדעמיע. עס האָבען גערעדט מינוס-טער מיעדזשינסקי און גנ. רודז-שמיגלי. עס איז אויבערגעלייענט געווען אַ דעפּעשע פון מלוכה-פּרעזידענט, וועלכע איז אויסגענומען געוואָרען מיט שטורמישע אָוואַציעס.

6 אָוונד האָט זיך דער מארשאל פילסודסקי בעוויזען אויף דער טריבונע. דאָס רעדזוטא-טעאַטער איז אויבערפולט, קעפּ אויף קעפּ. אַלע זענען נעגירג צו הערען, וואָס דער מארשאל וועט זאָ-גען.

דער מארשאל פילסודסקי האָט זיך און דער פּראָצעסיע נישט בעטייליגט. דאַנעבען איז אַנוועזענד געווען בײַם שלאָס-באַרג די פרוי מארשאלקאָווע פּילסודסקע און די מינוסטאָרען.

4 נאָכמיטאָג און פאָרגעקומען די אַקאַדעמיע. עס האָבען גערעדט מינוס-טער מיעדזשינסקי און גנ. רודז-שמיגלי. עס איז אויבערגעלייענט געווען אַ דעפּעשע פון מלוכה-פּרעזידענט, וועלכע איז אויסגענומען געוואָרען מיט שטורמישע אָוואַציעס.

6 אָוונד האָט זיך דער מארשאל פילסודסקי בעוויזען אויף דער טריבונע. דאָס רעדזוטא-טעאַטער איז אויבערפולט, קעפּ אויף קעפּ. אַלע זענען נעגירג צו הערען, וואָס דער מארשאל וועט זאָ-גען.

צוגענומען מאַבאַק-פּלאַנטאַציע ביי יודישע פּויערים איז אוקראַיינאַ

מאָסקווא. (יסא) די אונצוגע יו-דישע מאַבאַק-פּלאַנטאַציע און קאַמענע-צער קרוזע, וואָס האָט זיך געפונען אין שמעטעל קאַליוס, און צוגענומען גע-וואָרען בײַ די יודען און אויבערגעגעבען געוואָרען די אָרטיגע פּויערים.

דער „עמעס" פּערעפענטליכט אַ ברוף פון אונגעם פון די יודישע מאַבאַק-פּלאַנטאַציעס, וועלכער דערצעהלט, דאָס אין שמעטעל זענען פאַרהאַן 250 יודישע פאַמיליעס און אַלע צוהען זייער הייזונה דערפון, וואָס זיי בעאַרבייטען 200 דעסיאַטין מאַבאַק-פּלאַנטאַציעס, וואָס זיי האָבען בעקומען אַלס אונגע-טום גלייך נאָך דער באָלשעוויסטישער אויבערקעהרונג.

נאָר ביז צום 15. ד.ח.

אין צוויי עבצוגעבען מאַגאַזינען הענגען מערקלענערען די II זעלישעווקע אַרבעטער 1928, וועלכע הערן גערייבן אין

ביורא „ארנים", זאַכאַדניא 36.

מאַלאַניאַל-קליינהענדלער-פּערבאַנד צעגעלניאַנא 15.

מיר מאַכען בעקאַנט אונזערע מיטגלידער, אַז לויט דער פּערפאַרדונג פון הייזוועדע מוז יעדער סוחר רעגיסטרירען זיין האַנדעלס-פאַכענט ביז דעם 31/8 אין געבענפאַל דרוקס אַ שטראַף פון 1000 זלאָטיס און אַרעסט. דעריבער פאָדערן מיר אויף אונזערע מיטגלידער נישט צו פערשעבען די רעגיסטראַציע און צו קומען אין פּאַראַיין אין די ציוריע-שטונדען מיטוואָכנדיג דעם פאַטענס פון 1927.

נלמכאַטיע מעלדען מיר דאָס מיטוואָך ד. 15/8 קומט פאָר אַ פּערזאַמלונג אין אייגענעם לאָקאַל.

די פּערוואַלטונג.

זו דער חתונה פון מיין ליבען פרינד
משה חיים מרול
מיט פרל. מרים מייעראָוויטש
גראַטולירען הערצליך און וויינשען פיל גליק
מאַלא מרול און יוסף מרדכי האַמבורסקי

Gimnazjum Męskie
Z prawami Gimnazjów Państwowych
L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 16
די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום איז אָפן יעדען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג פון 10 ביז 12.

Dr. med. A. Mazur
מעדיצינע-פּראַקטיק פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק.
מיט אויך שטום און שפּרעך-פעהלער
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
חסכאַדניאַ 65
אייגענע אויך דורך פּיקעריק, 46) טעל. 66-01
נעמען אָן פון 12½—1½ און פון 5—8 נאָכט.

פּאַרק העלענאָוו

לטובת דער נאַכט-פּאַגאַטאָוויע „לינת הצדק"
קומט פאַר מיטוואָך, ד. 15. אויגוסט 3 אַ זייגער נאַכט.

פּאַרק העלענאָוו

אַגראַנדיעזע גאַרטען-פּערוויילונג

מיט פּערשידענע איבערראַשונגען. אויפטריט פון אוקראַיניש כאָר, טענץ פון בעהאַוסטן טענצער בײַ דער באַוויטש. ● מאַנאַווע לאָטעריע מיט אויסערגעוועהנלעכע פּרעמיעס. ● צוויי אָרקעסטערס, מעטי, סערעענטיו

אייגנאַנג פאַר ערוואַכסענע 1.50, פאַר יוגענד און שילער 50 גראַשען.

פון 10 אַ זייגער אין אָוונד וועט מאַרשירען אין זאַל פון גאַרטען אַן אויפטריט פון „אַרט"-אַנסאַמבל עס וועט אויסגעפיהרט ווערען: די בעסטע נומערן. — נאָך דער מאַרשירונג דאַנסינג ביז מאָרגען. אַנטריט 2 זל.

אַכשר'ער בופעט אויפ'ן ארט. ● אַכשר'ער בופעט אויפ'ן ארט.

אין פאַל פון אַ אונגינסטיג וועטער וועט דער טעאַטער פון דער פּערוואַלטונג בעזונדערס בעקאַנט גמאַכט ווערען. — די ביליעטן, וואָס ווערען בײַ דער קאַסע אויסגעקויפט מוזען תיכף בעצאָהלט ווערען.

בשעטעטיגט א הלואה פון 4 מיל. דאל. פארן אויפבוי-צוועק פון ארץ-ישראל

פארז, 12. אויגוסט. (יטא) דער פארשטעהער פון דער ציוניסטישער אר גאניזאציע, שווארץ, האט שוין ענדגול־טיג פערענדיגט די פערהאנדלונגען מיט דער באנק „לעלי דע קאנדערס" מפה א הלואה פון 4 מיליאן דאלאר לטובת דעם יודישן אויפבוי־ווערק אין ארץ־ישראל. די הלואה וועט ארויסגעלאזן ווערן און הארש רעצעמבער ה. י. דער ערפאלג פון דער הלואה איז א געזונטער מער

די בערעכנונגען פון דער הלואה זעגען פאלגענדע: די הלואה ווערט געגעבן אויף 20 יאהר, בײ 6½ פראצ. יעהרליך. א העלפט פון געלד, ד. ה. צוויי מיליאן, בעקומט דער נאציאנאל־פאנד צו מא־כען נײע ערד־קניות און די צוויטע העלפט בעקומט די ציוניסטישע עקזע־קוטיווע אדורכצופיהרען די קאנסאלי־דירונגס־ארבײט אין ארץ־ישראל.

ריכטער י. דאנענבוים ארויסגעטרעטען פון דער אמעריקאנער ציוניסטישער ארגאניזאציע

ניו־יארק (יט"א) ריכטער י. דאנענבוים פון טעקסאס, וואס האט אין יאהר 1921 אנגעפיהרט מיט דער אפאזיציע אין דער אמעריקאנער ציוניס טישער ארגאניזאציע געגען דער בראנ־דייס־גרופע אין אין געווען פארזיצער פון דער ציוניסטישער קאנפערענץ אין קלעוולאנד און שפעטער פארזיצער פון אמעריקאנער קרן־היסוד אין אוצט ארויסגעטרעטען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

ריכטער דאנענבוים מאטיווירט זײן ארויסטרוט דערמיט, דאס ער קען נוט דולדען דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אזוי לאנג ווי זי ווערט אנגעפיהרט דורך לואו לויפסקי, לויט זײן מיינונג דארפען די ה"ח לויפסקי און ד"ר ווייצמאן זיך אפזאגען פון דער פיהרערשאפט און זי אויבערגעבען אנדערע מענשען.

פלאָרידע ווידער חרוב געוואָרען

מעקסאנטיל (פלאָרידע) איבער'ן מזרח־ברעג פון פלאָרידע איז אריי־בערגעגאנגען א מורא'דיגער שטורם־הייגד, וועלכער האט מערגיכעעט די קור־ערטער מערגעזיכרזש, עאמבײרזש, סטוארט, פארט אין קיל.

די פערוויסכונגען זענען געמאכט געוואָרען אויף א ששח פון 250 קלם. די שעלעפאן־און טעלעגראפען־פערבינדונג איז איבערגעריסען געוואָרען. די גרויס פון די הויזקות איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען. די צאהל קרבנות איז זעהר גרויס. די גאנצע געגענד איז אפגעשניטען פון דער אלרויגער וועלט.

יודען אויף דעם עספעראנטא־וועלט־קאנגרעס איז אנטהעפ־פיז

אנטווערפען (י.ט.א.) אויף דעם אינטערנאציאנאלען עספעראנטא־קאנגרעס האט זיך דא געטרעטן, נעמען אנטייל איבער 50 יודישע דעלעגאטען. לכבוד די יודישע דזעפעראנטיסטען איז אין דער היגער הויף־פינאנצע אנגעפארדנעט געוואָרען א פיערליכער גאטעסדינסט. ניכדעם האט אנגעפיר פון די דעלעגאטען מ' ספרא פון אנגאבערג (דייטשלאנד) געהאלטען א דרשה אין עכספראנטא.

בשעת דער עפנונג פון קאנגרעס האט ה' לייזעראוויטש פון לאדז בעגריסט דעם קאנגרעס אין נאמען פון די יודישע עספעראנטיסטען. בעת דער פערליכער עפנונג פון קאנגרעס זעגען אויך אנוועזענד געווען דער ברידער און די טאכטער פון דר. לודוויג זאמענהאף, דעם שעפער פון עספעראנטא. וועמען דער קאנגרעס האט אויסגענומען מיט שטורמישע אפלאדירונג.

100 מיליאָן יאָנד פון יידישע בעטייליגען זיך איז דער לוי' פון סטעפאן ראדיטש

זאגרעב. (סס.) הייגע, אין שטאט פון סטעפאן ראדיטש לויט זעגען אנ־גענומען קיין זאגרעב 100 מיליאנד כארוואטישע פיערען.

דער קעניג אלעקסאנדער האט געשיקט א דעלעגאציע פון 4 אפיציעלן מיט קדענץ צו דער לויט.

פראף. פון לאנדאנער אוניווערסיטעט פלוצלונג געשטארבען אין וואַרשא

וואַרשא (פעלעטאָניש) אין האטעל אטראקציאנס איז פלוצלונג געשטאָר־בען דער דאצענט פון דער לאנדאנער אוניווערזיטעט הונט בעללאי, וועלכער איז געקומען קיין וואַרשא אויף אינטערנאציאנאלען רעכט־צוזאמענקאהר.

דער טויט איז געקומען פון א הארץ־שלאג. דער פערשטארבענער איז אלט געווען 66 יאהר.

געשטארבען שלמה קרויזיג וו.־פרעזידענט פון יידיש־אמעריקאנישען קאנגרעס

ניו־יארק, 12. אויגוסט. (יטא) אין אטלאנטיק סיטי איז געשטארבען אין עלטער פון 62 יאהר דער בעוואוס־טער יודישער עסקן פון פילאדעלפיא שלמה קרויזיג. דער פערשטארבענער איז געווען ווצע־פרעזידענט פון יודיש־אמעריקאנישען קאנגרעס און פרעזי־דענט פון ארדען „ברית שלום". אין 1927 האט קרויזיג אנגעפיהרט מיט דער פעראיינגטער ארץ־ישראל־קאמ־פאניע אין פילאדעלפיא.

—=0=—

24 און 20 יאהר תפיסה פאר דער־מארדען 2 יודען איז טערקיי

קאנסטאנטינאפעל (יט"א) דער הונער קרויז־געריכט האט פער־משפט די מערדער פון די 2 יודישע סוחרים אין משעסמע, אונטער אויף 24 דעם צוויטען אויף 15 און דעם דרוטען אויף 10 יאהר תפיסה.

קאמוניסטישע מאניפעסטאציע פאר דער תפיסה אויף גדאנסקא־גאס

(ג) דעם לעצטען שבת איז געקומען קען לאדז דער קאמוניסטישער דעפוטאט ראשיאק, וועלכער האט געוואלט אפהאל־טען א מיטינג אונטערן פרייען הימעל אויף גערי'ס מארק. די פאליציי האט אבער דעם מיטינג צוטריבען. די קאמו־ניסטען האבען דאן זיך געלאזט אין די זייטען־גאסען ארום און ווידער געפרובט אינגארדען א מאניפעסטאציע פאר דער תפיסה אויף גדאנסקא־גאס. 9 אויטאָ־בוסען האבען קאמוניסטען אין א צאהל פון לערך 100 מאן פאר דער תפיסה פונאנ־דערגעוויקעלט א רויטע פאהן אין דע־מוסאס ראשיאק האט אנגעהויבען א רעדע. בינו־לבינו איז אנגעקומען אנ־אפסילונג רייטער־פאליציי, וועלכע האט צוטריבן די מאניפעסטאנטען. בעת מעשה־האט די פאליציי פערהאלטען דעם 20־יאהריגען אייזיק זאיאנטשקאווסקי (פקלא־דאטא 11) וועלכער האט געוואלט ווערען אנטי־מלוכה'שע לאזונגען.

די מאניפעסטאציע האט געזאלט אר־גאניזירט ווערען אין שייכות מיט אנ־אנטי־מלחמה־וואך, וואס די קאמוניסטישע פארטיי האט פראקלאמירט אונטער'ן נאמען: „א מלחמה דער מלחמה".

צו דער מיטוואך'דיגער גארטען־פערווייל־לונג פון „ליגת הצדק"

מיט יעדען מאנ, וואס עס דערגעהנ־מערט זיך די גארטען־פערווייל־לונג פון „ליגת הצדק", קומען צו אלץ נײע אי־בערראשונגען, וועלכע ווערען פארבע־רייט פאר די בעזוכער. די פערוואלטונג ארבײט אויף אלע כלים, און אויך די מיטגלידער זענען מרעיש עולם, זאמלען פאנטען, דעקארירען, סטראיען דעם פו־פעם, ברענגען פרייווילינג ארטיסטישע מרעפטען, בקיצור, טוען אלץ, וואס מעגליך, אז די פערוויל־לונג זאל ארים־קומען וואס גראנדיעזער און אומפא־זאנטער.

מען מוז צוגעבען, אז אויך די עפענטליכקייט בעמוהט זיך מיט אלץ מעגליכקייטען צוצוהעלפען צום ערפאלג פון דער כמעט פאפולערסטער יודישער אונטטוטציע און אונזער שטאט, וועל־כע רוהט נישט און ראטעוועט יעדע נאכט מענשלוכע לעבענס פונ'ם פרוט־צייטונגען אונטערגאנג.

יעצט און עס נור אנבעלאנגט און דער ברומער בעפעלקערונג זיי זאלען אובדמאָרגען מוטוואָר מיט זייער צאהלרייכען בעזוך און העלפען, מיט־העלפען צו פערלייכטערן די הייליגע ארבייט, וועלכע „ליגת הצדק" טוט יע־דע נאכט.

פאר דער תפיסה אויף גדאנסקא־גאס

גרויסער מיטינג פון „מזרחי" איז ברעסלוי

ברעסלוי. (סס. צום „ל. מ.") די טעג און אין זאל פון דער הונער לע־סונג־לאזשע פארגעקומען א גרויסע פער זאמלונג, אינגעגאנגען דורך „מזרחי". פארזיצענדער איז געווען דאצענט פון דער הונער אוניווערזיטעט ד"ר ישראל ראבין. דער זאל איז געווען אויבערפולט. מיט א גרויסער רעדע וועגען די אויפ־גאבען און מעמוגקייט פון „מזרחי" איז ארויסגעטרעטען דער פארזיצענדער פון אלווערלוכען „מזרחי" הרב מאיר בער לין. דערנאך איז פארגעקומען א דיס־קוסיע, און וועלכער עס האבען זיך בע־טיליגט שטוינבערג פון די פרעכלויער ציוניסטען (ווייצמאניסטען) און גראי־ווער פון די רעוויזיאניסטען. דער מי־טונג האט זיך פערענדיגט 12 בינאכט.

א נייער יודישער ראמאן פון מיקס בראד

פראג (יט"א) דער בעקאנטער פראג־ער יודישער דיכטער מאקס בראד האט אין א געשפרעך מיט פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור מיטגעטיילט, דאס ער ארבייט אצט אויבער א ראמאן, וואס וועט וואהרשיינ־ליך אנגערופען ווערען „דאס צויבער־לאנד פון ליבע". די אקציע פון די לעצ־טע קאפיטלען פון דעם ראמאן וועט פארקומען אין ארץ ישראל און וועט שילדערן די שטארקע אויבערלעבונגען פון א מזרח־אייראפעאישען מענשען אין א יודישער קאלאניע אין ארץ ישראל. מאקס בראד שאפט אצט אויך א גרויסען חיסטאָרישען ראמאן, וואס אין פערבונדען מיט דער פראנקיסטי־שער בעוועגונג.

א פראיעקט צו בויען א גרויסע נאסט־רעפינעריע איז חיפה

בערלין (יט"א) לויט די מעלדונ־גען, וואס שטאמען פון חיפה, פראיעקט מורט דער גרויסער נאפט־קאנצערן „רא־יאל דוטש" נאכדעם ווי עס וועט אויפ־געפיס ווערען דער חיפה'ער פארט, צו גרונדען דארט א גרויסע נאפט־ראפינע־ריע.

דער דאזיגער קאנצערן זאל שוין האב־בען געקויפט גרויסע ערד־שטחים, גנשט ווייט פון פארט צו דעם צוועק.

4 קאנדידאטען־ליסטעס קעמפען פאר די 2 יודישע מאנדאטען פון דער יודישער קוריע ביי די וואהלען צום גריכישען פארלאמענט

סאלאניקי (יט"א) נאכדעם ווי עס איז פארגעקומען דער טערמין פון ארייגטראגען די קאנדידאטען־ליסטעס, איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, דאס פאר די 2 יודישע מאנדאטען פון דער יודישער קוריע איז גריכישען פארלא־מענט וועלען פיהרען א קאמף 4 קאנ־דידאטען־ליסטעס: ציוניסטען, קאמונים טען, וועגיטעליסטען און אנטי־וועגיזע־ליסטען.

אפגעברענט דער גאנצער יודישער קוארטאל איז א שטעטל איז מעהרעי

צוואנציג יודען זענען פערוואונדעט געוואָרען

פרעד, 12. אויגוסט. (יטא) אין שטעטעל לאשיץ בײ אלטין (מעהרען) איז אויסגעברוכען א געוואלדיגע שרפה און יודישען קוארטאל. 16 הייזער, אין וועלכע ס'האבען געוואוינט בלויז ארומע יודען, זענען פולשטענדיג פערברענט געוואָרען. בעת דער שרפה און בײם בע־טיליגען זיך אין דער רעטונגס־אקציע האבען 20 יודען בעקומען וואונדען, דערונטער אונונגע נאר שווערע.

די ארץ־ישראל'דיגע ארבייטער־פיהרערין גאלדא מאירסאן אויף דער אינטערנאציאנאלער קאנפע־רענץ פון סאציאליסטישע פרויען

ברינסעל (יט"א) ערב דעם אינ־טערנאציאנאלען סאציאליסטען־קאנ־גרעס איז דא אפגעהאלטען געוואָרען א קאנפערענץ פון סאציאליסטישע פרויען אויף וועלכער די דעלעגאטין פון ארץ ישראל פרוי מאירסאן האט רעפערירט וועגען די פרויען און קינדער־פערזאָר־גונג בײ דער יודישער ארבייטערשאפט אין ארץ ישראל. די רעדנערין האט גע־נוי געשילדערט דאס ערצוהונגס־וועזען און די ארבייטער־ווערטשאפטען הויפט־זעלנוד און די קבוצות. רעדנער האט אנ־גענומען אויף די אויפגאבען פון די סאציאליסטישע פרויען־ארגאניזאציעס און די פערשודענע לענדער לגבי דער חולקס־ארבייט פאר דער פערוואָרגונג פון די יודישע ארבייטער־פרויען און קינדער, און די קבוצות און מושבי עובדים.

דער רעפעראט האט ארויסגערופען א גרויסען אונטערעס בײ אלע אנטיילנע־מער פון דער קאנפערענץ.

די פועלי־ציון־דעלעגאציע אויפ'ן קאנגרעס פון סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל

ברינסעל (יט"א) די דעלעגאציע פון די „פועלי ציון" צום סאציאליסטי־שען אינטערנאציאנאל בעשטעהט פון פאלגענדע 12 פערזאָנען: קאפלאנסקי, מיטגליד פון עקזעקוטיוו פונ'ם סאָצ. אינטערנאציאנאל, ב. לאָכער (בערלין), ריז (וואַרשא), יארבלום (פאַרין), האז (לאָנדאָן), בן־צבי, רובאשאָוו, בן־גוריון, הארצפעלד, מאירסאָן, מערעמינסקי (ארץ ישראל).

צילוב דעם, וואס אויף דעם קאָנגרעס ווערט די וויכטיגסטע ארבייט דורכגע־פיהרט און די קאָמוניסטים אין פראי צו בעמאָגען, דאס די „פועלי ציון"־דעלע־גאציע איז פערטרעטען און אלע קאָמו־ניסטיש פונ'ם קאָנגרעס און אויהרע מיט־דער נעמען אנ'אקטיווען אָנטייל און ארבייטער־ווערטשאפטען הויפט־

א געוועזענער יודישער ציימונגס־פערקויפער פער־שרייבט איז זיין צואה א מיליאן דאלאר אויף וואוילטעטיגע צוועקען

טשיקאגאָ (יט"א) דאָ איז גע־שטאָרבען אין עלטער פון 66 יאָהר דער בעקאנטער יודישער אונדזסטריעלער אדאלף לוכטשערן, וועלכער האט אי־בערגעלאָזט א פערמעגען פון 5 מיליאָן דאָלאר. לוכטשערן איז אלס 8 יאָהריג קינד געקומען מיט אנ'אומיגראנטען משפחה פון דעטשלאנד. אלס יונגעל איז ער געווען א ציימונגס־פערקויפער אין ניו־יארק. לוכטשערן האט אין זיין צואה פערשריבען אונז מיליאָן דאָלאר פאר יודישע און אלגעמיינע וואוילטע־טיגע אונטטוטציעס.

א בריף פון א 74־יעהריגען רב צום מארשאל פילסודסקי

די טעג און אנגעקומען און דער קאנצעלאריע פון מארשאל פילסודסקי פאלגענדער בריף פון הרב ראזען פון ארץ־ישראל:

„מיט געטלוכער הילף (בעזרת השם יתברך) 21 טעג אין חודש תמוז 5688. ארץ־ישראל. זאל ציון ברענגען רוה און פרידען פאר דעם געשעצטען מארשאל יוזעף פילסודסקי. זאל זיין נאמען לעב־טען אונטער דער זון לעולם ועד.

ד'האב דעם כבוד ארובערצושפרע־זען אובער דער שוועל פון דיין הויז, וועמענס מויערען ס'זענען ארומגע־געלט מיט עהרע. מיט טיגע מרוב מיט דער הילף פון דאזיגען בריף גוב איך אם בכבוד און א דאנק דיין מאיעסטעט דערפאר, וואס דו האסט געראטעוועט די נשמה טיגע פון דיין הענר פון קא־מונוסטען און רויבער ימח שמם וזכרם. זיי געבענשט דערפאר, וואס האסט מיר צוגעהאלפען צו פאהרען קיין ארץ־ישראל, און דעם לאנד פון טיגע אבות, וואס אין הוילונג פאר מיר און פאר'ן גאנצען פאלק ישראל. זאל בײ דיר גוט ווערען גרינגעשעצט א ברכה פון א פראסטען מענשען.

כ'בין מתפלל צו גאט, אז דאס קלי־גע קעסטעלע, וואס איך שיק אלס צי־לען פון דאנקבארקייט — זאל הויטען דיך, דיין משפחה און דיינע פרינד פון שלעכטס. די געטלוכע השגחה זאל איך אהויטען פון א קאמוניסטישער פער־

א בריף פון א 74־יעהריגען רב צום מארשאל פילסודסקי

דערפאר, וואס דו האסט געראטעוועט די נשמה טיגע פון דיין הענר פון קא־מונוסטען און רויבער ימח שמם וזכרם. זיי געבענשט דערפאר, וואס האסט מיר צוגעהאלפען צו פאהרען קיין ארץ־ישראל, און דעם לאנד פון טיגע אבות, וואס אין הוילונג פאר מיר און פאר'ן גאנצען פאלק ישראל. זאל בײ דיר גוט ווערען גרינגעשעצט א ברכה פון א פראסטען מענשען.

כ'בין מתפלל צו גאט, אז דאס קלי־גע קעסטעלע, וואס איך שיק אלס צי־לען פון דאנקבארקייט — זאל הויטען דיך, דיין משפחה און דיינע פרינד פון שלעכטס. די געטלוכע השגחה זאל איך אהויטען פון א קאמוניסטישער פער־

פלוצונג, וועלכע האט חרוב געמאכט און אדורכגעוואפט די גאנצע וועלט מיט רויב.

זאל גאט ארונגעבען א ברכה בײ דיר, דיין משפחה, סביבה, דיינע אנ־הענגער און ראטעוועער זאלען האבען יאהרען פון גלוקזעליגקייט. זאלען דיינע שונאים פערשעהמט ווערען און די — צופרעט זונער עהרע!

בעוועגונג אנצונעמען די ברכה פון א 74־יעהריגען זקן, וועלכער בוקט זיך פון דערוויטען פאר דיין מאיעסטעט און בעט: קוק נישט אויף דער בעשטי־דענקייט פון דער מתנה, נאר קוק אויפ'ן הארץ פון דעם געבער, וואס שוקט דור טויזענדער דאנק־אויסדריקען.

מיט דרך־ארץ און ציונ'ס ברכה

עזריאל ראזען.

היינט דער לעצטער טאג!
ציר ק "Medrano"
און מענאזשעריע
איז לאדז, אלטע קעשעשוטקי 77/75
היינט 8.30 אוועגד אונווידערוויפליך די
לעצטע פארשטעלונג
קאלאסאלער פראגראם פון 25 דרעסירטע
לייבען, עלעפאנט, 25 פערד,
וועלט־אטראקציעס. ריזען־קאסף פון א
מענש מיט א לייב א. ד. ג.

סאלאניקער רבנים איינגעלאדען קייז אמסטערדאם און אנטווערפען

סאלוניקי (יט"א) די שווערע מאטעריעלע לאגע פון דער יודישער קהלה און סאלאניקי האט געבראכט דערצו, דאס אינגעגע חוגע רבנים עמ־ערוען און אנדערע לעגדער. די מעג איז ארויסגעפאהרען קען אמסטערדאם און אנטווערפען דער סעקרעטאר פון סאלאניקער ראבי־נאט הרב אליהו פראנסע מיט זיין משפחה. אויך דער סעקרעטאר פון בית דין, הרב מרדכי סאיאס פאהרט ארום קען אנטווערפען אויף דער אינגלארונג פון דער דארטיגער קהלה.

די ארץ־ישראל'דיגע ארבייטער־פיהרערין גאלדא מאירסאן אויף דער אינטערנאציאנאלער קאנפע־רענץ פון סאציאליסטישע פרויען

ברינסעל (יט"א) ערב דעם אינ־טערנאציאנאלען סאציאליסטען־קאנ־גרעס איז דא אפגעהאלטען געוואָרען א קאנפערענץ פון סאציאליסטישע פרויען אויף וועלכער די דעלעגאטין פון ארץ ישראל פרוי מאירסאן האט רעפערירט וועגען די פרויען און קינדער־פערזאָר־גונג בײ דער יודישער ארבייטערשאפט אין ארץ ישראל. די רעדנערין האט גע־נוי געשילדערט דאס ערצוהונגס־וועזען און די ארבייטער־ווערטשאפטען הויפט־זעלנוד און די קבוצות. רעדנער האט אנ־גענומען אויף די אויפגאבען פון די סאציאליסטישע פרויען־ארגאניזאציעס און די פערשודענע לענדער לגבי דער חולקס־ארבייט פאר דער פערוואָרגונג פון די יודישע ארבייטער, און די קבוצות און מושבי עובדים.

דער רעפעראט האט ארויסגערופען א גרויסען אונטערעס בײ אלע אנטיילנע־מער פון דער קאנפערענץ.

א געוועזענער יודישער ציימונגס־פערקויפער פער־שרייבט איז זיין צואה א מיליאן דאלאר אויף וואוילטעטיגע צוועקען

טשיקאגאָ (יט"א) דאָ איז גע־שטאָרבען אין עלטער פון 66 יאָהר דער בעקאנטער יודישער אונדזסטריעלער אדאלף לוכטשערן, וועלכער האט אי־בערגעלאָזט א פערמעגען פון 5 מיליאָן דאָלאר. לוכטשערן איז אלס 8 יאָהריג קינד געקומען מיט אנ'אומיגראנטען

די פועלי־ציון־דעלעגאציע אויפ'ן קאנגרעס פון סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל

ברינסעל (יט"א) די דעלעגאציע פון די „פועלי ציון" צום סאציאליסטי־שען אינטערנאציאנאל בעשטעהט פון פאלגענדע 12 פערזאָנען: קאפלאנסקי, מיטגליד פון עקזעקוטיוו פונ'ם סאָצ. אינטערנאציאנאל, ב. לאָכער (בערלין), ריז (וואַרשא), יארבלום (פאַרין), האז (לאָנדאָן), בן־צבי, רובאשאָוו, בן־גוריון, הארצפעלד, מאירסאָן, מערעמינסקי (ארץ ישראל).

צילוב דעם, וואס אויף דעם קאָנגרעס ווערט די וויכטיגסטע ארבייט דורכגע־פיהרט און די קאָמוניסטים אין פראי צו בעמאָגען, דאס די „פועלי ציון"־דעלע־גאציע איז פערטרעטען און אלע קאָמו־ניסטיש פונ'ם קאָנגרעס און אויהרע מיט־דער נעמען אנ'אקטיווען אָנטייל און

א גרויסער יודישער ציימונגס־פערקויפער פער־שרייבט איז זיין צואה א מיליאן דאלאר אויף וואוילטעטיגע צוועקען

טשיקאגאָ (יט"א) דאָ איז גע־שטאָרבען אין עלטער פון 66 יאָהר דער בעקאנטער יודישער אונדזסטריעלער אדאלף לוכטשערן, וועלכער האט אי־בערגעלאָזט א פערמעגען פון 5 מיליאָן דאָלאר. לוכטשערן איז אלס 8 יאָהריג קינד געקומען מיט אנ'אומיגראנטען

גרויסער מיטינג פון „מזרחי" איז ברעסלוי

ברעסלוי. (סס. צום „ל. מ.") די טעג און אין זאל פון דער הונער לע־סונג־לאזשע פארגעקומען א גרויסע פער זאמלונג, אינגעגאנגען דורך „מזרחי". פארזיצענדער איז געווען דאצענט פון דער הונער אוניווערזיטעט ד"ר ישראל ראבין. דער זאל איז געווען אויבערפולט. מיט א גרויסער רעדע וועגען די אויפ־גאבען און מעמוגקייט פון „מזרחי" איז

א גרויסער יודישער ראמאן פון מיקס בראד

פראג (יט"א) דער בעקאנטער פראג־ער יודישער דיכטער מאקס בראד האט אין א געשפרעך מיט פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור מיטגעטיילט, דאס ער ארבייט אצט אויבער א ראמאן, וואס וועט וואהרשיינ־ליך אנגערופען ווערען „דאס צויבער־לאנד פון ליבע". די אקציע פון די לעצ־טע קאפיטלען פון דעם ראמאן וועט

א בריף פון א 74־יעהריגען רב צום מארשאל פילסודסקי

דערפאר, וואס דו האסט געראטעוועט די נשמה טיגע פון דיין הענר פון קא־מונוסטען און רויבער ימח שמם וזכרם. זיי געבענשט דערפאר, וואס האסט מיר צוגעהאלפען צו פאהרען קיין ארץ־ישראל, און דעם לאנד פון טיגע אבות, וואס אין הוילונג פאר מיר און פאר'ן גאנצען פאלק ישראל. זאל בײ דיר גוט ווערען גרינגעשעצט א ברכה פון א פראסטען מענשען.

כ'בין מתפלל צו גאט, אז דאס קלי־גע קעסטעלע, וואס איך שיק אלס צי־לען פון דאנקבארקייט — זאל הויטען דיך, דיין משפחה און דיינע פרינד פון שלעכטס. די געטלוכע השגחה זאל איך אהויטען פון א קאמוניסטישער פער־

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די חלוינער פון דער סאנאציע
מכח ענדערן די קאנסטיטוציע

די הייאהריגע זומער-פעריען פון די געזעצגעבערישע אינסטיטוציעס אין פוילען ווערען אויסגענוצט דורך די פאליטישע פארטייען אין לאנד צו בעארבייטען און צו צוגרייטען פראיעקטען מכח ענדערן די פוילישע קאנסטיטוציע. ס'איז א בעוואוסטע זאך, אז די הערבסט-סעסיע פון סיים וועט זיין געווידמעט הויפטזעכליך די פראגע וועגען די ענדערונגען אין דער קאנסטיטוציע און אלע גרייטען זיך דעריבער שוין בעצייטענס צו דער דאזיגער ענטשיידענדער שלאכט.

אז די קאנסטיטוציע דארף געענדערט ווערען, אין דעם זענען מודה אלע פאליטישע פארטייען, די פראגע איז נאר ווי אזוי דארפען די דאזיגע ענדערונגען זאלען געמאכט ווערען. און דא געהן זיך פונאנדער די פערשידענע פאליטישע פארטייען. יעדע פארטיי וויל איינפיהרען אזעלכע ענדערונגען, וועלכע זאלען זיין צוגעפאסט צו איהר פראגראם, אידעאלאגיע, און זיי זאלען ענטשפרעכען די אינטערעסען פון די עלעמענטען, וועלכע זי רעפרעזענטירט.

ס'איז דעריבער קלאר און פערשטענדליך, אז גאנץ אנדערש און געוויסערמאסען געגענזעצליך זענען די פלענער מכח די ענדערונגען פון דער קאנסטיטוציע מצד די ענדעקעס ווי מצד די פ. פ. ס. אויב די ערשטע לייגען דאס הויפט-געוויכט אויף דער ענדערונג פון דער וואהל-ארדינאציע און דאס גלייכשטעלען די רעכט פון סענאט מיט'ן סיים, פערטיידיגען די פ. פ. ס. דווקא די איצטיגע וואהל-ארדינאציע און זיי פערלאנגען גאר דאס אפשאפען דעם סענאט בכלל.

דער שווערפונקט אבער מכח דער ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע ליגט גאר וואו אנדערש. אין דער פראגע וועגען דעם פערהעלטניש פון דער געזעצגעבערישער מאכט צו דער אויספיהרונגס-מאכט און די ראל פון ביידע אין לעבען פון דער מלוכה. די דאזיגע פראגע איז בעזונדערס אקטועל געווארען זייט דער מאי-איבערקעהרעניש, און זייט דאן הערען מיר א רייה פלענער, וועלכע געהן אין דער ריכטונג פון פערגרעסערן די קאמפעטענצען פון דער אויספיהרונגס-מאכט ביז צו מאכען זי לחלוטין אונאפהענגיג פון דעם סיים און סענאט.

די פראגע וועגען אויספרייטערן די רעכט פון מלוכה-פרעזידענט און פון דער רעגירונג איז אויפגעהויבען געווארען דורך דעם מארשאל פילסודסקי, און איצט ווערען דורך דעם סאנאציע-לאגער צוגעגרייט א רייה פראיעקטען, וועלכע וועלען ענטשפרעכען די מיינונגען פון ערשטען פוילישען מארשאל און פון דער רעגירונג. די גרעסטע אויפמערקזאמקייט שענקט מען מאכי די פלענער פון דעם „איינסעל-קלוב, נישט דערפאר וויל דאס איז די גרעסטע פארלאמענטארישע פראקציע, נאר וויל דער דאזיגער קלוב ארבייט אין איינקלאנג מיט דער רעגירונג און אפווארפען די פראיעקטען פון סאנאציע-לאגער מכח די ענדערונגען פון דער קאנסטיטוציע בעדייט דאס זעלבע, וואס אויסדריקען אונצוטרוי דער רעגירונג.

וואס-זשע זענען די פלענער, וועלכע די סאנאטארען לייגען פאר? דערווייל קומען נאך דארט פאר געהיימע בעראטונגען און הייסע דיסקוסיעס איבער די פערשידענע פראיעקטען; וועלכע זענען אריינגעטראגען געווארען דורך די בעזונדערע גרופירונגען, וועלכע זיצען צוזאמען אין „איינסעל-קלוב. צו דער עפענטליכקייט איז שוין ארויסגעגאנגען, אז מ'ווערט פארלייגען דאס אויסקלייבען דעם מלוכה-פרעזידענט דורך א פלעביסציט, ד. ה. דירעקט דורכ'ן גאנצען פאלק און נישט ווי ביזאהער דורך דער נאציאנאלער פאלקס-פערזאמלונג, וואס איז בעשטאנען פון די דעפוטאטען אין סיים און סענאט. דערמיט וואס דער מלוכה-פרעזידענט וועט געקליבען ווערען דורכ'ן פאלק וועט ער בעקומען א גרעסערען אויטאריטעט און וואס נאכדעם קומט ברייטערע קאמפעטענצען און פולמאכטען. אין דער ערשטער רייה מיינט מען אויסצונוצען די דאזיגע פולמאכטען אין דער ריכטונג: אז די רעגירונג זאל נישט זיין פעראנטווארטליך פאר'ן סיים, ווי די איצטיגע קאנסטיטוציע זעהט פאר, נאר פאר'ן מלוכה-פרעזידענט וועלכער איז אויך אזוי געקליבען געווארען דורכ'ן פאלק, ווי די געזעצגעבערישע אינסטיטוציעס. דאס איז אייגענטליך דער עיקר פון דער געפלאנטער קאנסטיטוציע-ענדערונג, מחמת די פראגע וועגען ענדערן די וואהל-ארדינאציע ווי וויכטיג זי זאל נישט זיין, פערלירט עס איהר שארפקייט מיט'ן מאמענט ווען די רעגירונג איז נישט פעראנטווארטליך פאר'ן סיים.

פ.פ.ס. וועלכע איז תחילת געווען אנ'אנהענגערין פון קלויבען דעם מלוכה-פרעזידענט דורך א פלעביסציט האט לעצטענס געביטען איהר שטעלונג. דאס קלויבען דעם פרעזידענט דורכ'ן גאנצען פאלק איז אן און פאר זיך, טענה'ען די פ.פ.ס. א דעמאקראטישער שריט און אזוי איז אויך איינגעפיהרט אין דייטשלאנד ווען אבער מ'וויל א דאנק דעם בעגרעניצען די הויפט-קאמפעטענץ פון די געזעצגעבערישע אינסטיטוציעס און צונעהמען ביי זיי דאס הויפט-געוועהר: די קאנטראל איבער דער רעגירונג, דאן איז עס א רעאקציאנערער שריט וואס ריהרט אן די עיקר-יסודות פון דעמאקראטיזם און פארלאמענטאריזם.

די ענדעקעס זענען נישט קיין געגנער פון פערברייטערן די קאמפעטענץ פון דער אויספיהרונגס-מאכט זיי פערלאנגען אבער קודם-כל די ענדערונג פון דער וואהל-ארדינאציע, וועלכע זאל אזוי צוגעשניטען ווערען, אז די נאציאנאלע מינדערהייטען און די ראדיקאלע ריכטונגען זאלען פון פאראויס אן זיין פערמשפט צו בלייבען ביי א נישטיגער פערטרעטונג.

דערווייל איז דער קאמף ארום די פראיעקטען, וועגען די ענדערונגען פון דער קאנסטיטוציע א אקאדעמישער. אפשר נאר בקרוב וועט ער אנעהמען א רעאלען כאראקטער און דערמיט וועט בעשטימט ווערען די מלוכה-פארם אין פוילען אויף די נאהענטסטע צוויי צעהנדליג יאהר.

דער געוואלדיגער אינטערעס צום לעגיאניסטען צוזאמענפאהר וואס קומט איצט פאר אין ווילנא איז אויך צוליב דעם, ווייל מ'ערווארט פון דארט א קלאר ווארט וועגען דער דאזיגער וויכטיגער פראגע.

בן-משה

ווינער יודישקייט

די בעפארשטעהענדיגע קהל-וואהלען אין וויען.—הינטער די קוליסען פון „הכח".—די לאגע פון די יודישע טעאטערס.—געשטארבען דער בעקאנטער יודישער קאמיסער מאקס שטערנג.

(בריף פון וויען) — פון א. מיזעלס.

כמעט אזוי אלט ווי דער ציוניסטישער געדאנק אזוי אלט איז דער קאמף וועגען דער ווינער קהלה. כמעט די צווייט-גרעסטע יודישע קהלה ווערט זינט יאהרען געפיהרט פון דער אסימילאציע פון די „אויגען-יודען". מען זארגט זיך מעהר פאר דעם „טויטען יוד", אבער נישט פאר דעם לעבעדיגען. א נייער גייסט האט אריינגעצויגען זייט די ציוניסטען האבען בעקומען עטליכע מאנדאטען אין דער קהלה, עס האט אפילו דערפיהרט בשעתו צו א הייסער דיסקוסיע. ווען א ציוניסט האט בעת דער בודזשעט-דעבאטע אנגעהויבען זיין רעדע אין העברעאיש, אבער דאך איז זעהר שווער עפעס דורכצופירען, ווייל די מעהרהייט איז אסימילירט. אבער איצט צו די קומענדיגע וואהלען, וועלכע וועלען פארקומען אין הערבסט, גרייט זיך שוין די ציוניסטישע פארטיי צו א גרויסען קאמף, כדי צו בעקומען די מעהרהייט אין איהרע הענד. מצד די ציוניסטען מוז אויף צוויי זייטען געקעמפט ווערען סיי געגען די אסימילאנטען און סיי געגען די „ווערקטעטיגע יודען". דאס איז א „פארטיי", וואס האבען ביי די לעצטע פארלאמענטוואהלען געשאפען א מין הכשר, אז אונזערע יודען, וועלכע זענען גאר נישט קיין סאציאליסטען זאלען כאטש זייערע שטימען בעת א וואהל אפגעבען פאר א סאציאליסט. און טאקי א דאנק די „ווערקטעטיגע יודען" האבען די עסטרייכישע יודען קיין שום יודישען מאנדאט און אזוי זוכט מען צו דערווייטערן, וואס מעהר דעם יודען פון יודישקייט, און איצט איז א עפידעמיע פון „ארויסטרעטען פון יודענטום". מען שמד'ט זיך חלילה נישט, מען ווערט בלויז אויס יודען. מיט שרעק זעהען מיר יעדע וואך ווי עס מעהרען זיך די נעמען פון חיים, משה, ברוך א. אז. וו. און דריי פירטעל פון די ארויסגעטרעטענע זענען צווישען 24 - 30 יאהר. א אומגליק פאר אונז, א סכנה פאר ווינער יודישקייט.

* * *

דער ווינער „הכח", וועלכער האט כבוד געבראכט עסטרייך'ס ספארט בכלל, און דעם יודישען בפרט, איז איצט צעבראכען געווארען כחרס הנשבר און פון דער חורבה וואקסט אויס צוויי קלובען. דער ערשטער אמת'ער „הכח" הערט אויף צו זיין פראפעסיאנעל. דאס הייסט, ער בעצאהלט נישט מעהר זיינע שפילער, ער געהט אריבער צום אמאטעריזם. דער צווייטער „הכח", וועלכער בלייבט פראפעסיאנעל און וועט שפילען אין דער צווייטער קלאס האט נאך א שווערען קאמף בעקומען די ערלויבניש פון דער „הכח" צו פיהרען דעם נאמען „פוסבאל-קלוב הכח-פראפעסיאנעל". דער ד"ר לעהנער—בעדא האט בשום אופן נישט געוואלט געבען די ערלויבניש זייער נאמען צו טראגען, אבער ווען דער נייער קלוב האט זיך ערקלערט גרייט די בעצאהלטע שפילער פון דער אלטער „הכח" — וועלכע מען האט פערגעסען צו קינדיגען און לויט'ן געזעץ האט מען זיי בעדארפט די געהאלטען בעצאהלען ביז'ן סוף יאהר — אויף זיך צו איבערנעהמען, האט מען סוף-כל-סוף מסכים געווען אויף פאלגענדיגע 5 פונקטען: 1) די אלטע „הכח" ערלויבט דעם נייעם קלוב צו טראגען דעם נאמען „פ. ק. הכח-פראפעסיאנעל", 2) דער „פ. ק. הכח-פ." איז זיך מתחייב די שפילער פון'ם אלטען „הכח" ביז צום סוף יאהר זייערע געזשען פול אויסצוצאהלען, 3) דער „פ. ק. הכח-פ." מוז בעצאהלען דעם עסטרייכישען פוסבאל-פערבאנד אלע חובות פון דער אלטער „הכח", 4) דער „פ. ק. הכח-פ." צאהלט פון יעדען מעטש 10 פראצ. לטובת דער „הכח", 5) דער „פ. ק. הכח-פ." איז זיך מתחייב קיין שום אמאטער-שפילער נישט צו בעשעפטיגען.

די „טייערע אמעריקאנער" ווי שווארץ, איינזענהאפער, מאביאן א. אז. וו. לאזט מען הייאהר ווידער קיין אמעריקא, דער נייער קלוב, וועלכער שטעהט אונטער דער השפעה פון דעם בעקאנטען ציוניסט מאקס שיפמאן האט סוף-כל-סוף אריבערצופיהרען דעם נייעם קלוב צום אמאטעריזם, א גרויסען יישר כח קומט דעם ה' שיפמאן, וואס א דאנק איהם איז די מעגליכקייט געגעבען געווארען דעם יודישען פעראיין כאטש אין דער צווייטער קלאס צו שפילען. לאמיר האפען, אז זיי וועלען ברענגען כבוד דעם יודישען נאמען „הכח".

* * *

דאס יודישע טעאטער אין וויען קרענקט איצט אויף דער זעלבער קרענק, ווי אומעטום. אבער מיר שטעהען דא מיט א שטארקער טיפער. דריי יודישע טעאטערס האבען געשפילט, און צוויי טעאטערס שפילט מען בלויז „פרייעם ענטרע" (ד. ה. אהן בילעטען) דער גאסט קומט, זעצט זיך ווי ער וויל און צאהלט בלויז ווען ער וויל... איין טעאטער שפילט אפילו אויך ביי טישען, וועלכע איז געפיהרט געווארען פון א פאר יונגע כחות, שטעהט עטוואס העכער און די יודישע אינטעליגענץ רעכענט זיך דערמיט. דאס זענען די „יודישע קינסטלער-שפילער" אין צווייטען בעצירק. אין דעם טעאטער פיהרט מען שוין א מאל עפיס בעסערס אויף. אויף א פלאקאט פון די יודישע קינסטלער-שפילער זעהט מען שוין א מאל דעם נאמען שלום אש, פרץ, שלום עליכם ובדומה. אבער אויך זעלטען, צום גרעסטען טייל ווערען געשפילט די אמעריקאנער מעלאדראמען מיט „מיסטער, מיסעס און יעס"!... וועלכע קלעבען שוין דעם פובליקום בפרט דעם יודישען אקטיאר. ערפאלג האט געהאט „אונזער גלויבען" פון אש אויפגעפיהרט פון שלום בריין און די רעוויו „קיין תל-אביב", וועלכע איז ספעציעל געשטעלט געווארען לכבוד דעם פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע נחום סאקאלאוו, בעת זיין בעזוך אין וויען, אין צוזאמענהאנג מיט זיין אקציע דא צו גרינדען דעם „פרא פאלעסטינא קאמיטעט". עס דער קליינער טעאטער וואלט כדאי געווען אביסעל שטענער צו פיהרען כדי א פיינערער מענש, וועלכער וויל הערען א יודיש ווארט זאל האבען וואו ארייננצוקומען.

* * *

דער ציוניסטישער לאנדעס-קאמיטעט האט אבגעהאלטען א פייערליכע זיצונג לכבוד באלפורס 80-טען געבורטס-טאג, פרעזידענט ד"ר גאלדהאמער האט געהאלטען א גאר שעהנעם רעפעראט וועגען באלפור, צום סוף האט מען אבגעשיקט א וואונש-טעלעגראם צו לארד באלפור.

* * *

דער ווינער ראבינער ד"ר דוד פייכטוואנג פייערט איצט זיין 25-יעהריגען יובל פון זיין ווינער טעטיגקייט. ראבינער פייכטוואנג איז פון דער אמאליגער גרויסער יודישער קהלה ניקאלשבורג געקומען קיין וויען. דער יובילאר איז א גוטער רעדנער, בעזיצט פיל יודיש און אלגעמיין וויסען, האט שוין ארויסגעגעבען א סך וויסענשאפטליכע ווערק און האט גרויסע פערדינסטען ארום דער ענטוויקלונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און אין יודישען וויען האט ער געלייסטעט א סך ארבייט. ער איז געגאנגען אין איין וועג מיט ראבינער חיות ז"ל. און איצט האט ער אויך פיל פון ראבינער חיות'ס ארבייט אויף זיך גענומען.

* * *

דער בעליבטער יודישער שוישפילער מאקס שטערנג, איז פרייטאג דעם 3. אויגוסט געשטארבען. זייט ווינטער האט ער געקרענקט און האט געמוזט א צייט לאנג ליגען אין שפיטאל. דארט האט מען פעסטגעשטעלט, אז ער איז קראנק אויף א קרעבס און פון דער קרענק איז ער געשטארבען. איבער 2 חדשים, אז ער האט גארנישט טועם געווען. א [illegible] איז אין בעט געלעגען. א שאדען, א גרויסער פערלוסט איז זיין טויט פאר'ן יודישען טעאטער. תנצב"ה.

ארום דעם קאנגרעס פון סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל אין בריסעל.

יודישע ארבייטער-פיהרער פון אמעריקא אויפ'ן קאנגרעס פון צווייטען אינטערנאציאנאל

בריסעל (יט"א) אין דער דעלעגאציע פון דער אמעריקאנער סאציאליסטישער פארטיי צום קאנגרעס פון צווייטען אינטערנאציאנאל, וואס קומט איצט פאר אין בריסעל בעטייליגען זיך אויך די יודישע ארבייטערפיהרער לאנג און פענקין, וועלכע געהערען צו דער בונדישער ריכטונג פון דער יודישער ארבייטער-בעוועגונג אין אמעריקא.

עמיל זאלא און זיין בעציהונג צו יודען

נייע דאקומענטען פערעפענטליכט פון דעם גרויסען שריפטשטעלער'ס איידעם.

פון מ. יארבלום.

(סוף)

דער רושם פון „איך בעשולדיג" איז געווען א קאלאסאלער. אלעס איז אויפגעריסען געווארען, אלעס האט זיך אנגעהויבען שטארקער צו בעוועגען.

דער אלטער פערדינאנד ביסאן, דער העטמאן פון דער פראנצויזישער דעמאקראטיע, וואס האט איצט בעקומען די נאבעל-פרעמיע פאר שלום, דער געוועזענער פארזיצער פון דער ליגע פאר מענשען-רעכט, וואס איז געגרינדעט געווארען בעת דעם דרייפוס-פראצעס, און וואס עקזיסטירט ביז דעם היינטיגען טאג, האט אין זיין א רעדע אין 1924 געזאגט וועגען דעם „איך בעשולדיג":

„מען האט בעדארפט זיין א זאלא, צו קענען מאכען פון דער דאזיגער שווערליכער מאביליזאציע, א קלארע, ליכטיגע, אומפארטייאישע ערצעהלונג, אזוי ווי מען וואלט עס געקענט שרייבען מיט צעהן יאהר שפעטער ווען אלעס איז שוין געווען קלאר.

און שוין אין 1902 האט דער סאציאליסטישער שרייבער און היסטאריקער דרייפוס-פיאר שארל פעגי, וואס האט מיט א רעליגיעזען מיסטיציזם זיך אריינגעווארפען אין פערטיידיגונג פון אמת, געשריבען, אז ער קען נישט אין דער ליטעראטור געפינען, וואס זאל מיט זיך פארשטעלען אזא שעהנע ארכיטעקטור פון בעשולדיגונג.

עס איז נישט איבערטריבען צו זאגען, אז דער „איך בעשולדיג" האט געשפילט די הויפט-ראלע אין דער אפערע, דאס איז געווען דער אנפאנג פון דעם גראנדיעזען קאמף, וואס האט פונאנדערגעטיילט פראנקרייך אין צוויי פיינדליכע לאגערען, און וואס האט זיך געענדיגט נאך די העראאישע אטאקען פון זאלא און זיינע מיטהעלפער מיט'ן נצחון פון אמת.

עמיל זאלא האט אין דער אפערע געווען זיין ערע. דער גרויסער ראמאניסט, דער קאנסטרוקטאר פון מעכטיגע געבוידעס, דער מחבר פון „לע רוגאן מאקארט", וואס איז איין און צוואנציג בענדער די געשיכטע פון א פראנצויזישער משפחה פון דער צווייטער אימפעריע, דער גרויסער אידעאליסט, האט זיך ארויסגעווארפען מיט אלע זיינע גייסטיגע און פיזישע כחות אין קאמף געגען א גאנצער וועלט, וואס שטעלט מיט זיך פאר די מעכטיגסטע ארמעע — די קירכע צוזאמען מיט דעם מיליטאריזם — די שווערליכסטע פינסטערניש מיט דער ברוטאלסטער קראפט, — וואס האט אויף א טייוולישען אופן געהערשט איבער'ן פאלק אין לאנד. בלויז עמיל זאלא האט געקענט אויסנעהמען אזא דועל. אמת, ער האט נישט געהאט דאס גליק צו זעהן דעם ענטגילטיגען טריאומף פון אמת. זאלא איז געשטארבען אין 1902, ער האט בלויז בייגעוואוינט די בעגנעדיגונג פון דרייפוס אין 19. סעפטעמבער 1899 דורכ'ן פרעזידענט פון דער רעפובליק, לובע, אבער נישט די ענדגילטיגע רעהאביליטירונג, וואס איז פארגעקומען ערשט אין 1907, נאר דער ראמאניסט האט פאראויסגעזעהן די דאזיגע רעהאביליטירונג.

די דרייפוס-אפערע האט געגעבען עמיל זאלא די מעגליכקייט זיך נעהנטער צו בעקענען מיט די יודען. די אפערע האט דאך איהם אזוי פיל בעגייסטערט, אז ער האט אנגעשריבען א גרויסען ראמאן: „לא ווערימע" (דער אמת). די גאנצע דרייפוס-אפערע געהט דא דורך: די מאביליזאציע פון אלע פינסטערע כחות פון דער קירכע, פון די יעזואיטען, פון די מיליטער-לייט געגען א אומשולדיגען יוד, אלע פראנצויזישע מאכינאציעס, אלע שווערהאפטליכע שווינדלעריען, פעלשונגען — אלעס איז געטון געווארען כדי צו ראטעווען דעם פרעסטיזש און כבוד פון דער קלעריקאלער קליקע.

פאר'ן דאזיגען ראמאן האט זאלא דאך בעדארפט אויך יודישע טיפען: ער האט זיי דאך שטודירט אין משך פון פינף יאהר, וואס ער האט אפגעגעבען דעם פראצעס. און ער שילדערט זיי רעאליסטיש, אזוי ווי זיי זענען. און זיי האבען איהם פונקט ווי פריהער, נישט בעגייסטערט. מען קען האבען צוטרוי צום פיינפיהלענדען בעאבאכטער — מסתמא זענען די יודען, מיט א זעהר קליין אויסנאהמע, געווען אזעלכע ווי זאלא האט זיי פארגעשטעלט אין „ווערימע". זאלא האט אייגענטליך געקעמפט געגען פינסטערניש, פאר ליכט, געגען שקר פאר'ן אמת, געגען דער קירכע און געגען מיליטאריזם. ער האט אבער גארנישט געהאט צו זאגען וועגען די יודען. און דאס איז גאנץ פערשטענדליך. די פראנצויזישע יודען, ווי גענויגט האבען דעם ראמאניסט און אידעאליסט מיט גארנישט געקענט בעגייסטערן: זיי האבען דאך קיין שום יודישע אידעאלען נישט געהאט.

אפילו דער העלד פון ראמאן, דער לעהרער סימאן, וועלכען דער מחבר פערטיידיגט, אפילו ער שאקירט. סימאן, א יוד, איז בעשטימט געווארען פאר א לעהרער אין א קלעריקאלער שטאט, וואו עס האבען געהערשט די יעזואיטען. און כדי מען זאל איהם מוחל זיין זיין יודישקייט, האט ער ארויסגעוויזען א הויכען פאטריאטיזם, עקזאלטירט אין זיין שול דאס בעהאפטעטע פראנקרייך, וואס זאל זיין גרויס, די הערשערין פון דער וועלט. עס האט זיך בעמערקט אין איהם „די מורא, די ערנידעריגונג פון זיין ראסע, וואס דורך די פערפאלגונגען אין משך פון א סך יאהרהונדערטער, האט זיך געפונען אונטער דעם שטענדיגען פחד פון א בעליידיגונג און אומרעכט".

און דאס איז שוין דער בעסערער: וואס איז נאך צו רעדן וועגען די אנדערע יודען? זאלא שילדערט איינעם פון זיי, דעם יודישען באראן נאטאן, וואס נישט קוקענדיג אויף זיין גרויס פערמעגען האט געהאט אין זיך „די געבוירענע נידעריגקייט, דעם פחד פון פערפאלגונגען, וואס מאכט שרעקען זיינע אומרוהיגע אויגען, וואס קוקען אלע וויילע אויף די טיר, און זייענדיג גרייט צו בעהאלטען זיך אונטער די טישען ביי דעם קלענסטען געפאהר". דער דאזיגער יודישער באראן איז, פערשטעהט זיך, מעהר נאציאנאליסט און רעאקציאנער ווי די אלטע קאטוילישע רעאקציאנערען: ער בעהאלט זיין יודישען אפשטאם, ציטערט מען זאל איהם דאס נישט דערמאנען...

דער דאזיגער יודישער באראן כאראקטעריזירט, לויט זאלא, די יודען פון פראנקרייך בעת דעם פראצעס. „זיכער, זאגט סימאנס ברודער, איך וויל נישט קלאפען אין די טירען פון מיינע בעריהמטע אלטגלויביגע מיטגלויבער. דער פחד מאכט זיי פאר פייגלינגע".

דאס שרייבט זאלא כמעט צום סוף פון גרויסען קאמף.

קיין איינציגער סימפאטישער טיפ. א חוץ דער משפחה פון קרבן, בעזונדערס די עלטערען פון סימאן, וואס זענען נישט אנגעשטופט מיט'ן געלד, נאר לעבען אין ארימקייט, מיט שטענדיגער שווערער ארבייט, אין מורא פאר'ן מארגענדיגען טאג. זאלא האט דערזעהן ארימע יודען, ארבייטער-יודען: נישט אלע זענען אלזא בענקירען. און זאלא פיהלט מיט מיט די דאזיגע ליידענדע, ארבייטענדע יודען: צו זיי פיהלט ער א ווארעמע סימפאטיע.

לאדזער כראניק.

פערזענליכעס

פרנס גמבאן איז נעכטן צוריקגע־עהרט פון אורלויב און נעמט ווידער אויף זיין געזעלשאפטליכע טעטיגקייט.

בעריכט־מיטינג איבער די לעצטע יזאונגען פון ציוניסטי־שען אקציאנס־קאמיטעט

א גרויסן אינטערעס האט ארויסגע־רופן אין די היגע נאציאנאלע אין ציו־ניסטישע קרייזען דער דאגערשאג'דיגער בעריכט־מיטינג, וואס ווערט איינגעגאר־רענט דורך די היגע ציוניסטישע אָרגא־ניזאציע איבער די אָנגענ־פרעגען, וואס זיינען לעצטענס בעהאנדעלט געווארען אויף די זיצונגען פון ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט אין בערלין.

די רעפערענטען, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין די זיצונגען פון אקציאנס־קאמיטעט, וועלען אלזדאנן ארויסרעדען די בעדייטונג פון דער פערברייטערונג פון די יודישע אגענץ אויס'ן גאנג פון דער ענטוויקלונג אין ארץ־ישראל.

קופאן № 154

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פון דאזיגען קופען קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורך'ן יורי־קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג חיינם. מאנטאג, דעם 13. אויגוסט פון 8—9 אב.

וועז איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט היט אפטער אויגען; איהר ק נט אלייבען אן'אייזינער קאלי־קע, אדער גאר געפינען דעם טויט!

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

צוליב 10 טויזענד דאלאר נדן

האט דער בעווייבטער יודישער דאקטאר זיך פארגעשטעלט ווי א בחור און חתונה גיהאט צום צווייטען מאל.

א סענסאציאנעלע געשיכטע, וועגען וועלכער עס רעדט גאנץ לאדז.

(—) לאדז לאלט אויצ מוט א אויס־טערגעוועגלינלע סענסאציע וועגען א פא־מיליען־טראגעדיע, וואס האט צו זיך קיין גלייבען נישט צולוב די אויסערגע־וועגלינלע אומשטענדען, בי וועלכע זי האט זיך אויסגעשפילט. עס איז א מעשה מוט א נדן פון טויזענדער דא־לארען, מוט א העלד, וואס האט פער־לאזט זיין ווייב און קינד און חתונה גע־האט מוט א צווייטער

צוליב גרויסען נדן

און אויהר פערשטעהט זיך, נישט גע־זאגט דערפון, אז ער איז א חתונה גע־האטער, עס איז שוין איינמאל א מעשה און דערביי איז דער העלד נישט אבי ווער, נאר

א בעקאנטער לאדזער יודישער דאקטאר

וואס האט פראקטיצירט און צענטער שטאט. אבער לאמיר נעהן בסדר:

אין לארז וואוינט זיט א רייה יאה־רען די פאמיליע — לאמיר זאגען צ.— וואס איז זעהר פאפולער און שטאט און שטעהט אין פערבינדונג מוט די אנגע־זעהענסטע און אונטערלינגענסטע קרייז־זען. די פאמיליע צ. האט געהאט

א זוהן אין רוסלאנד

וואס האט געגרינט דעם לעגענדאר־ארדער אינטערזונטעט אלס דאקטאר מערצוזון און די לעצטע יאהרען טאקי געלעבט אין רוסלאנד, וואו עס איז אויהם נוט גע־נאנגען, האט געהאט א פון־אייגנער־דענטען קאבינעט און א גרויסער רו־סישער שטאט,

האט דארט חתונה־געהאט

מוט א שעהנער יונגער פרוי, וואס האט אויהם געבוירען א בולד שעהן קינד און בכלל זיך געלעבט זעהר צופרידען, פון וואס זיינע עלטערן און לארז האבען גא־טורלינ, געהאט

גרוים נחת

מוט א צייט צורוק, בעת דער פער־קעהר פון פוילען מוט רוסלאנד און גע־וארען פול לעלטער און פול רוסישע בורגער האבען אנגעהויבען קומען בע־זילען זייערע עלטערן קיין פוילען און פערלאהרט, האט דאן די פאמיליע צ., וואס האט שוין לאנג געטראגען א בענ־קענוש זיך צו זעהן מוט'ן זוהן דעם יונגען דאקטאר, אנגעהויבען שרייבען צו אויהם

ער זאל למען השם א בימעל אריינמזומען

קיין לארז אויף א בעזוך צו זיינע אלי־טערן.

און תחלת און דעם יונגען דאקטאר געוויזען זעהר שווער זיך צו בעשלוסען צו אזא רייזע, עס איז אויהם געווען שווער דאס צו מוז צולוב זיינע כסדר וואקסענ־דע פערבינדונגען, צולוב זיין

בליהענדער פראקטיק

אבער ער האט נישט געקאנט אבזע־גען די כסדר'דיגע בקשות פון זיינע אלי־טערן. צו וועלכע עס האט אויהם אלזון, וויי א געטרייען זוהן אויך שטארק געצוי־גען און אין אזן שעהנעם העלען פרוה־כארען האט זיך דער יונגער דאקטאר צ. אויפגעוועצט אויף דער בחאהן, פער־זארגט און מאט מוט אלע גוימונג דא־קוכענמען און

געפאהרען קיין פוילען

די פרוי פון דער פאמיליע צ. און לארז צולוב. אנקומען פון זייער טייע־רע גאסט, איז נאטורליך געווען זעהר גרוים. מען האט זיך אין דעם יונגען דאקטאר געשפונגעלט א קלייגונגקייט מען דערלעבט אזא נחת ביי א קינד! און פאר גרוים פרייד האט מען זיך נאר־נישט געקענט זאט אנקוקען אויף איהם א וואך און צוויי און דריי. ישרעם מאל, בעת דער דאקטאר צ. האט גענומען רע־דען וועגען צורוקפאהרען צו זיין פרוי און קינד, איז עס די עלטערן

געגאנגען אין לעבען

ער זאל בלייבען נאך א וואך, נאר א חודש, אזוי לאנג און אזוי ברייט, בון עס איז ארויד א האלב יאהר צייט און מעהר און דער יונגער דאקטאר איז ווי אינגעזעלט.

ע סאון דאר

נישט קיין תכלית

פאר א יונגען דאקטאר צו זיצען בי על־טערן אין שטוב עסען און טרינקען און נארנישט טון. האט ער זיך עדליך מ־ישב געווען און מאקי אנגעהויבען צו פראקטיצירען אין לארז גוטא. א מענש מוט פערזיקייטען, מוט נרונדליכען מע־דיצינישען שטודיום ווי דאקטאר צ. און האט ער זיך אין לארז גיך

ערוואר־בען פאפולאריטעט

און עס האט נישט לאנג געדויערט האט ער זיך דא אינגעארדענט א פון קא־בונעט און עס האט אויהם אנגעהויבען געהן גאך בעסער, ווי אין רוסלאנד.

דא האבען די עלטערן שוין איבער־הויפט נישט געוואלט הערען און גע־דענקען וועגען צורוק אוועקלאזען דעם זוהן קיין רוסלאנד און דעם אלטען צ. האט זיך מאנ!

פערגלוסט נאך אמאל צו דער־לעבען גהת פון זיין קינד

און אויהם שאלען א פונעם גרן מוט א פונער כלה, איי, דאס ווייב מוט'ן קינד אין רוסלאנד? פטור אנ'עסק, ווער קוקט הייגטיגע ציטען אויף אויעלכע זא לען. זי און רוסלאנד, מוז שוין האבען פערגעסען אין אוהר מאן. דארט און מען נושט מדקדק אויף אויעלכע זאלען.

א אנדערע וועלט.

נושט לאנג געטראלט האט דער אלטער צ. פארזיכטיג גענומען אויס־פרובען זיין זוהן, וו ער האלט מכח אזא פארשלאג. דער זוהן האט אין פלוג זיך נישט געמאלט פערשטעהן, אבער

מיליאנען האבען א כח

דער אלטער האט אויהם א בלענד גע־מען פאר די אויגען מוט א רעלען שווער א שעהנע געבולדטע כלה, טויזענדער דאלארען. עס רוסט, עס לאזט נושט גלייכגולטיג אזא זאך פערשווינען און דער יונגער דאקטאר האט אנגעהויבען צו שטאמלען: פע, מע, ס'הויסט, אז עס וועט זיך מאלען א לייטישער שידוך מחילא תיתא.

און עס האט זיך טאקי אזא שידוך געפוגען.

שדכנים זענען דא אויף דער וועלט

שדכנים און בפרט הייגטיגע צייטען און בפרט ביי אזא שידוך, קעהרען אויבער א וועלט. עס לויפט זיך דער עסק און דאקטאר צ. און מוט מזל א חתן גע־וארען מוט א רעלער אינטעלינענטער און שעהנער יודישער טאלטער — מען זאגט: זו האט נאך געהאט אנדערע מעלות אויך, געקענט זינגען און שפי־לען און טאנצען — אבער נענוג דער־ווייל. ער איז א חתן געווארען מוט א יודיש מערעל פון דו קרעטען און טאקי געקרונען כתוב וחתום

10 טויזענד דאלאר

בפירוש צעהן טויזענד דאלאר און גאר בקרוב איז געווען דו חתונה און וחפא־מויליע צ. צהלת ושמחה.

וו זאגט אבער דאס שפרוך־וארט: שלעכטס איז נישט אויף אייביג, גוטס איז אבער אויך נישט אויף אייביג. מוט עטלוכע וואכען ווארען, בעת דאס יונגע פארל איז געזעסען און דו פרייע שעה'ן בונעט איז עס האט אויהם אנגעהויבען געהן גאך בעסער, ווי איז רוסלאנד.

דא האבען די עלטערן שוין איבער־הויפט נישט געוואלט הערען און גע־דענקען וועגען צורוק אוועקלאזען דעם זוהן קיין רוסלאנד און דעם אלטען צ. האט זיך מאנ!

פערגלוסט נאך אמאל צו דער־לעבען גהת פון זיין קינד

און אויהם שאלען א פונעם גרן מוט א פונער כלה, איי, דאס ווייב מוט'ן קינד אין רוסלאנד? פטור אנ'עסק, ווער קוקט הייגטיגע ציטען אויף אויעלכע זא לען. זי און רוסלאנד, מוז שוין האבען פערגעסען אין אוהר מאן. דארט און מען נושט מדקדק אויף אויעלכע זאלען.

א אנדערע וועלט.

נושט לאנג געטראלט האט דער אלטער צ. פארזיכטיג גענומען אויס־פרובען זיין זוהן, וו ער האלט מכח אזא פארשלאג. דער זוהן האט אין פלוג זיך נישט געמאלט פערשטעהן, אבער

מיליאנען האבען א כח

דער אלטער האט אויהם א בלענד גע־מען פאר די אויגען מוט א רעלען שווער א שעהנע געבולדטע כלה, טויזענדער דאלארען. עס רוסט, עס לאזט נושט גלייכגולטיג אזא זאך פערשווינען און דער יונגער דאקטאר האט אנגעהויבען צו שטאמלען: פע, מע, ס'הויסט, אז עס וועט זיך מאלען א לייטישער שידוך מחילא תיתא.

און עס האט זיך טאקי אזא שידוך געפוגען.

שדכנים זענען דא אויף דער וועלט

שדכנים און בפרט הייגטיגע צייטען און בפרט ביי אזא שידוך, קעהרען אויבער א וועלט. עס לויפט זיך דער עסק און דאקטאר צ. און מוט מזל א חתן גע־וארען מוט א רעלער אינטעלינענטער און שעהנער יודישער טאלטער — מען זאגט: זו האט נאך געהאט אנדערע מעלות אויך, געקענט זינגען און שפי־לען און טאנצען — אבער נענוג דער־ווייל. ער איז א חתן געווארען מוט א יודיש מערעל פון דו קרעטען און טאקי געקרונען כתוב וחתום

10 טויזענד דאלאר

בפירוש צעהן טויזענד דאלאר און גאר בקרוב איז געווען דו חתונה און וחפא־מויליע צ. צהלת ושמחה.

וו זאגט אבער דאס שפרוך־וארט: שלעכטס איז נישט אויף אייביג, גוטס איז אבער אויך נישט אויף אייביג. מוט עטלוכע וואכען ווארען, בעת דאס יונגע פארל איז געזעסען און דו פרייע שעה'ן

געענט זיך פלוצלינג אויף די טיר

פון דאקטארס קאבינעט און א יונגע פרוי מוט א קינד אויף דער האנד בלייבט שטעהן אויף דער שוועל. דער פלוג פון דער ארינקומענדער האט מסתמא געמוזט זיין עפעס גאר א שטעלענרינגער, א פערצווייפעלטער, א שרעקליכער, ווייל איך נאך ווי אזוי, וועל דאס יונגע ווייבעל דעם דאקטארס, דו פון דו 10 טויזענד דאלאר האט שוועל און דערשראקען געלאפט א קוק אויף אוהר מאן און צו אוהר גרויסער אובערראשונג און גרויסער ענטוישונג האט זי דערזעהן, אז ער איז

בלאס ווי מאלך.

עס האט אוהר א זעץ געטון און הארץ ווי מוט א מעסער: וואס דאס גאר? אזוינס? זאל זי גליבען אוהרע אויגען? אוהר טייערער, איהר פערגע־טערער מאקס, צופעליקס, צו מאריי זאל בעגעהן אזא שענדליכע זאך?

אבער לאנג האט זי אוהר רוואלקע נישט געלאזט טראלטען, זי האט אוהו קורץ און כלאר

געזאגט אין וואס עס געהט

און דא איז פארגעקומען א סצענע, וואס לאזט זיך שווער בעשרייבען.

בוידע פרויען האבען אנגעהויבען חלש'ן, דער צוטומעלטער, אובערגע־שראקענער און פערצווייפעלטער יונגער דאקטאר האט זיך געגומען זיי ראטעווען אבער באלד ווי זיי האבען די אויגען געעפענט, האבען זיך בוידע פון אויהם אפגעשאקעלט. דאס ווייבעל פון די קרעטען האט

שנעל געכאפט איהר רייזע־מיזש

אנגעפאקט, וואס אוהר איז געקומען אונטער דער האנד און שנעל אנטלאפען צו אוהרע עלטערן אויף די קרעטען.

דערזעהענדיג דאס, האט דער יונגער דאקטאר פאר שאנדע אויך געטון דאס אונגעגע און געמאלט לך פון לארז. בלויז דאס ווייבעל פון רוסלאנד מוט אוהר קינד, זיצען און לארז און דער אלטער צ. פוהרט אונטערהאנדלונגען דורכצוקומען מוט אוהר ווענען דער גרויס פון דער פתיבה...

יידישע רעזאטאראן אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

3 לעצטע געזעגנונגס פארשטעלונגען פון דער יאנצער טרופע

ציוואמען מיט דעם אמעריקאנער סטאר בעני אדלער

היינט מאנטאג ד. 18־טן 9 אויענט

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50

גאט, מענש, טייוועל

אין 4 אקטן מיט א פראלאג פון י. גארדאן. הויפטראל הערשעלע דווראזנער—בעני אדלער, ראל אוריאל מזיק — י. ר א ק א ז.

מארגען היינטאג, 6 צו. גרויסע איבעראשענדע פארשט.

לעצטע געזעגנונגס פארשטעלונג

עהרען אוהטנד פון בעני אדלער

בעני אדלער צום ערשטען מאל אין לאדז אלס

האמלעט

שראנדעדיג אין 5 אקט. פון וו. שעקספיר הויפט ראל האמלעט בעני אדלער

ווער עס קומט אויף האמלעט בעקומט צום אנדענקען א בילד פון בעני אדלער מיט א געדרוקטע דעקלאמאציע.

מיטוואך ד. 21־טן 9 אויענט. צו פאפולערע פרייזען

דער ווילד ר מענש

אין 4 אקט. פיט גע־זאנג פון י. גארדאן

הויפט ראל למד בעני אדלער

צום שלום א מאנצערט פון אלע ארטיסטן

אין די אלע פיעסען רעזשיסירט די נייע אנגאזשירטע ארטיסטען די יונגע ארטיסטין פון זאסלאווסקי'ס טרופע רבקה נערה, ארטיסט און זינגער פון ווילנער פאלקס־טעאטער מ. טריילינג

אלע פיעסען רעזשיסירט פון בעני אדלער. איבערס.: מאלאמאן מוסטין

געשעפט־פיהרער בעזמאן. ביהנע־לייטער: מאכאראוויטש. מוזיק. לייטונג ל. זעלמאן

בוילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין מאס־ פון פילהארמאניע.

פארטשריט פון „ארט"־שילער

איז דער מעכאניש שער זאקו־בראנדשע

(ג) צווישען אלע אונדוסטריע־פראב־לעם און לארז, און וועלכע ס'זענען נלל נישט געווען בעשעפטיגט קיין יו־דישע ארבייטער, האט די קאטאן־זאקען אונדוסטריע פערנומען דעם אויבען־אן. בון אנעם און אין דעם אונדוסטריע צווייג נישט געווען בעשעפטיגט קיין אין יוד. די הויפט־מניעה דערצו און געווען דאס, וואס די יודישע האנד־זאק־ען־ארבייטער האבען בון אוצט נישט געהאט הון מעגליכקייט זיך אויסצו־לערנען ארבייטען אויף קראפט־מאשי־נען.

פרי צו עפענען א ווערק פאר די טוי־זענדער יודישע האנד־זאקען־ארבייטער און לארז צו דער מעכאנישער זאקען־פ־ראדוקציע, האט די לאדזער אפטמיליגונ פון „ארט" געעפענט א מעכאנישע לערן־פאברוק מיט א קאטאן־זאקען־אפטמיליגונ וואס איז בעזוכט געווארען פון פיל צעהנדליגער יודישע האנד־זאקען־א־ר־בייטער.

מיט לערך 2 וואכען צורוק און דער פערוואלטונג פון הונען „ארט" געלונגען צו קריגען ארבייט און די לאדזער קא־טאן־זאקען־פאברינען פאר א מויל שו־לער, וואס דאבען געענדיגט דעם דאזי־גען לערן־קורס און „ארט".

אויף צו אולוסטרירען די נויטווענדיג־קייט פון דער קאטאן־אפטמיליגונ „ארט", איז געגונג אנצוזעהן, אז דער מוניציפאל־ראט פון א דורכשנטליכען ארי־בייטער און א מעכאנישער זאקען־פאב־ריק בעטרעפט לערך 150 זל. א וואך, בעת אויף האנד־זאקען פערדינט זיך 20—25 זל. א וואך.

איז שטורם פון לייד־צנשאפטען.

שמאנענדער ראמאן, פול שטוינענדע איבער־לעבונגען און ליבעס־אומאנטורעס.

(106־טע פארטזעצונג)

— איך וויל וויסען, ווער זי איז — האט הערמאן מיין געזאגט.

— דאס איז מיט הערמאנ!

— דו ביסט א נאר, מיט הערמאנ איז שוין לאנג שוין!

— דאס איז זי, ווער, מיט הערמאנ — האט דושעפי איבערגעחורט — יא, זי איז עס, זי!

— גוט, דושעפי, מיר וועלען זעהען, אויב דאס איז ריכטיג. — מיר וועלען זי זוכען. ווען זי איז א מענש פון בלוט און פלייש, דאן מוזען מיר זי געפונען.

— הערמאן האט געקלערט, אז די הייסע פרוי האט געהאלפען וואנדא'ן עגטלויפען און ער האט בעשלאסען זי צו געפינען.

(אין דער ווייל ווען ס'האט אויסגעהייזען, עפיס דערשרעקט און די מענשען) יאגד איז פארטגעזעצט געווארען אין דער העלער נאכט.

61־טע קאפיטעל.

די טויטע איז דער קאפעליע

רידער און שעלער האבען די נאנצע געגענד אויפגעריטען און זיי וואלטען נעווים ארינגעקאלען אין די צוגער פון די מוזע הינט, ווען א גליקליכער צופאל האלט נישט געשעהן.

געהענדיג פארבי דער הינטער־טיר פון שטאל, האבען זיי דערהערט א פער־שריקן קול.

א מענש האט זיך פלוצלונג געבען זיי אויסגעשטעלט

— איך בין דושעק, דער אויפזעהער, — האט ער שטיל געזאגט — מיר דאכט זיך, אז איהר זענט דער בעגלייטער פון דער פרוי מיט'ן קינד, וואס איז געקומען אהער.

רידער און שעלער האבען איהם פערוואונדערט אנגעקוקט.

— איהר מעגט מיר גלייבען — האט דושעק פארטגעזעצט — איך האט דעם נייעם הויז מיט זיין לעב־וואך פון דעם ערשטען אויגענבליק אן, אבער ש... ש... וואס זאל דאס בעדייטען? ...

פון חוץ האט זיך געהערט א גערויש און געשריען.

— איהר הערט, מען האט ארויסגעלאזט די הינט, מען לויפט ארום, קומט שנעל ארען.

רידער און שעלער האבען גלייך ארעגגעריסען אין שטאל. דושעק איז אויך ארען און צוגעמאכט די טיר.

— מיר זוכען די פרוי מיט'ן קינד — האט זיך שעלער געוועגדעט צו איהם.

— איך דער נאער הויז, מיסטער וועדמאנ, זוכט זי יעצט — האט דושעק געענטפערט.

רידער איז געבליבען שטעהן דערשראקען.

— ער זוכט זי מיט די בייזע הינט. זי וועלען דאך די אומגליקליכע צע־רעסען! — האט רידער אויסגערופען.

— ער וועט זי נישט געפינען. גיט מיר אטער האנט, איך וועל אויך פיהרען.

— וואוהין?

— דאס וועט איהר שפעטער זעהן. איהר מעגט, אז איך גיה אויף דו בע־שוינדלען? אויב איך וועל אויך אפגערען, דאן מעגט איהר מיך שיסען.

— איך בעשעאה, הער! יעצט גיט מיר אטעל האנט און גיט די צווייטע אטער בעגלייטער. ווערמאנ מיט די הינט זענען ארויס פון הויף, קומט שנעל.

א גצדיכטע פינסטערניש האט געהערשט אין שטאל און ווען זי האבען זיך אנגענומען מיט די הענד, האט שעלער געפרעגט:

— וואוהין פיהרט איהר אונז?

— צו דער פרוי, וואס איהר זוכט.

— וואו איז זי דען? וואס איז מיט איהר? — האט רידער געפרעגט.

— זי איז געשטארבען!...

רידער איז פערציטערט געווארען.

— וואס האט איהר געזאגט.

שעלער איז געבליבען שטעהן הי פאראלייזירט.

— גאטשאלניק! — האט ער קוים ארויסגערעדט — אום גאטס ווילען, וואס רעדט איהר?

— איהר וועט זיך גאלד איבערצייגען. קומט מיט מיר.

— ווא איז זי? — האבען רידער און שעלער צוזאמען אויסגערופען.

— איך קען אויך נישט פערשטעהן, וואס דא איז געשעהן און וו די פרוי קומט אהין.

רידער איז געווען שרעקליך אויפגערעגט.

— עס איז אונמעגליך? — האט ער שטיל געזאגט — אין אזוי פלוצלונג?

דושעק האט שטיל און פארזיכטיג אויסגעעפענט א טיר אין הטלטענדיג זיך פאר די הענד האט ער זיי ארויסגעפיהרט אין גארטען. דערט, צווישען די אלטע חויכע בוימער, האט זיך געפינען א קליין קלויסטערל, וואס דער פריהערדיגער ווירט האט אויפגעפויט. עטליכע טרעפ האבען געפיהרט צו דעם ארייגגאנג פון דעם רונדיגען, פרעכטיגען קלויסטער מיט א גלעזערנעם דאך. א קלטער גאלדענער הענגלעכטער האט בעצירט דעם פופיט און זיין שיין האט זיך בעשפיגעלט אויף די מארמארנע ווענט.

רידער און שעלער זענען אהין ארען און האבען דערזעהן א בעט, וואס איז געווען בעדעקט מיט העל־בלויען טאמיט און א טונקעל־רויטע דעק. אויפ'ן בעט איז אנגעטון און אונטערגעלעגען גלייכען וואנדא, וועלכע האט אויסגעזעהן ווי א שויטע.

נעבען איהר איז געשטאנען אויף די קניע די קלענע און בלייכע לידיע. רידער און שעלער זענען געבליבען שטעהן ערשטוינט אין מיטען צימער.

אין דעם אויגענבליק האט לידיע דערזעהן רידער'ן.

זי איז האסטיג אויפגעשפרינגען און שנעל צוגעלאפען צו איהם.

— מעטער רידער! — האט זי אויסגערופען — מעטער רידער.

עס איז געווען א ריהרענדע סצענע.

דאס הענגענדיגע קינד האט ארומגענומען רידער'ן, וואס ער האט אים אויפגעהויבען און געקושט.

— מיין ליב, אונגליקליך קינד... — האט ער קוים ארויסגערעדט.

לידיע האט מיט איהרע קלענע הענטלעך ארומגענומען זיין האלז.

— אך, מעטער רידער, ווי איך האב מיך דא געשראקען — האט דאס קינד געזאגט, ציטערדיג מיט'ן גאנצען קערפער.

— מיין מאמע ווייל גארנישט אויפוואכען. וועק זי אויף, מעטער, מיך הערט זי נישט. אפשר וועט זי אויפשטעהן, ווען דו וועסט זי אויפוועקען.

איהרע רייד האבען געקלינגען אזוי ריהרענד, אז שעלער'ס אויגען זענען טייכט געווארען. ער איז געשטאנען געבען וואנדא'ן וועלכע האט אויסגעזעהן ווי א שויטע.

א מיגור פון וועק.

ער האט זיך אנגעבויגען און אנגענומען איהר האנט. זי איז געווען קאלט ווי פון א שויטע.

(פארטזעצונג פולגט)

די טויט-שטילקייט אויפ'ן האַנדעלס-מאַרק

ווי זעהט אויס די לאַגע אין די וויכטיגסטע האַנדעלס-צווײַגען? — דער דוחק אין מזומנים.

„אונגערקע-סעזאָן" — אַט דער נאָמען לוגט בײַ אַלע סוחרים אויף די ליפּען. וואו מען געהט און שטעהט, אומעטום פּוהלט מען אויהם, דעם טויטען סעזאָן.

אין דער מאַנופאַקטור-בראַנזשע

ווערען געמאַכט בלויז גאַנץ קלײַנע קניות, ווײַל זומער-סחורות קויפט מען שוין נישט, אָדער גאַנץ, גאַנץ ווענוג. אויף הערבסט- און ווינטער-סחורות איז נאָך צו פרוה. קויפט מען מאַקע נישט. דאָ לעבט מען מיט דער האָפנונג, אַז ווײַבאַלד דער עולם וועט זיך אומקעהרען פון די זומער-וואוינונגען און די קורערטער, דער שנים וועט זײַן צו ענדע, וועט ווערען לעבעדיגער און מען וועט אנהויבען צו לייזען.

בינו לבינו גרייטען זיך דערווײַל די אינדוסטריעלער מיט ברעז צו דעם ווינטער-סעזאָן. די וואָל-אינדוסטריעלער האָבען זײַערע וואַיאַזשאָרען צושיקט מיט די נייעסטע מוסטערן פון הערבסט- און ווינטער-סחורות, וואָל און קאָטאָן, אויף דער פּראָווינץ און קיין אויסלאַנד. אין די סוחרישע קרײַזען האָפט מען, אַז דער ווינטער-סעזאָן זאָל זײַן אַ גוטער. ווי דער סעזאָן וועט באמת זײַן, דאָס איז נאַטירליך לעת עתה אַ סוד. דאָס הענגט אַפּ פון וועטער און אויך מאַקע פון שנים.

אין דער לעדער-בראַנזשע

זוערט די לאַגע אין דער מוטעלער אונגעוויסטע טוראָבע זווערער שוועראַר. אפילו בײַ די הויכע פּרײַזען אויף לעדער האָבען די קלענערע גארבער-רײַען אַ קריזיס. דערבײַ דאַרף בעמערקט ווערען, אז פון די 400 גאַרבערײַען, וואָס געפינען זיך אין פוילען, זענען בײַ 80 פּראָצ. טאַקע מיטעלע און קלײַנע גאַרבערײַען. די מיטעלערע גאַרבערײַען אַרבייטען כמעט אָהן רווחים. בעת עס האָט זיך געמאַכט די האָסע אויף לעדער האָבען די קלײַנע גאַרבערײַ-בעזי-צער געהאָפט, אז בקרוב וועט זיך די לאַגע ענדערן. עס איז אָבער אזוי נישט געוועזען. רויה לעדער איז טײַערער געוואָרען, אָבער די פּרײַזען פון פערטיגען לעדער זענען געבליבען די זעלבע, וואָס פריהער. דער ראָזונגער מצב האָט אָנגעהאַלטען אַמגאַנצע חדשים. די גאַרבער קאָנען דערווײַל נישט פערדינען און דער קריזיס, צו וועלכען עס ווערט אויך מיט די גרויסע קאָנקורענץ אין דער בראַנזשע, איז אין פוילען ברעז. אין די גרויסע גאַרבערײַען גרייט מען זיך צום ווינטער-סעזאָן. די טענדענץ אויף רויה-שמאַפען איז ווײַטער אַ פעסטע.

• • •

אין דער אייזען-בראַנזשע

מעהרט זיך די צאָהל סונדיקאַטען. די פּרײַזען זענען דאָ געשטיגען בערך מיט 10 פּראָצ. חיות ווי די אינדוסטריעלער האָבען בעקומען הלוואות, געבען זיי די סונדען קרעדיט. ביז אהער זענען די דעקונגס-בעדינגונגען אין דער בראַנזשע גענוגען זעהר שווערע, אָבער לעצטענס, נאָכדעם ווי די ראַטשילדס האָבען אין וואַרשע געעפענט אַ גרויסען אײַזען-געשעפט, איז די לאַגע אַנדערש געוואָרען. זײַערע האַנדעלס-אַגענטען פאַהרען אַרום אין גאַנץ פוילען און געבען די בעסערע קונדען לענגערע טערמינען. און די פּראָווינץ-סוחרים דעקען מאַקע צו דער צײַט זײַערע פערפליכטונגען.

• • •

אין דער מאַלאַניאַל-בראַנזשע

איז אויך ווי אומעטום אין דער לעצטער צײַט געווען גאַנץ שטיל. די פּראָווינץ קויפט אויך זעהר ווענוג. קאָראָנ-טעריסמוש איז אָבער, וואָס אויך אין דער בראַנזשע, ווײַל עס ווערט על פּי רוב נעקויפט פאַר קאַסאַ, גיט מען קרעדיט מען אויף 90—100 טעג און נאָך לענגער.

• • •

אויפ'ן תבואה-מאַרק

זעהט מען שוין די פּרוכטען פון נײַעם שנים, הגם די פּרײַזען פאַלען גאַנץ פּאַמעליך. אָבער דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס דער צופוהר איז נאָך אַ קלײַנער, מחמת די פּויערים זענען נאָך פערנומען אויף די פעלדער און זיי ברענגען נאָכנישט ווײַער תבואה און דער שטאָט צום פערקויפען. די גרויסע אַגראַריער ווידער האַלטען נאָך ווײַער תבואה, ווײַל קײַן מאַנגעל אין געלד פּוהלען זיי אוצט נישט, נאָך די ערהאַלטענע קרעדיטען, וועלען זיי דערווײַער אַ בוסעל שפּעקולירען. לעת עתה איז לעבענס-מיטעל אַ בוסעל בוליגער געוואָרען. אין אַלגעמײַן הערשט אויפ'ן תבואה-מאַרק אַן'אָפּ-וואַרטענדע שטימונג. מען וואַרט אויפ'ן צופוהר פון נײַער תבואה און מען קויפט דערווײַל ווענוג.

אויפ'ן געלד-מאַרק

איז אַ גרויסער מאַנגעל אין מזומנים צוליב דער שטילקײַט אין האַנדעל. די וועקסלען מוזען דאָך אָבער געצאָהלט ווערען צי מען האַנדעלט יאָ, צי נײַן. פיל פון די דיסקאָנטערען ווידער זעגען אויף זומער-וואוינונג, הײַסען זיך מאַקע די געבליבענע דיסקאָנטערען בעצאָהלען מיט ¼ פּראָצ. מעהר פּראָ חודש. פאַר ערשטקלאַסיגע וועקסלען צאָהלט מען 1¼—1½ פּראָצ. פאַר מיטעלמעסיגע וועקסלען 1¾—2 פּראָצ. אַ חודש.

דער דאָזיגער דוחק אין מזומנים איז צו בעמערקען אין אַלע ווירטשאַפטס-צווײַגען. אָבער מען האָפט, אַז בקרוב זאָל זיך די לאַגע ענדערן.

O. B.

מאיר'ל באַס נעמט צו דעם נדן בײַ יודישע טעכטער און פערוויסט זייער לעבען

(ג) ביזלע ה. פון מרדכי-גבאי'ס גאַס האָט באמת געזעהן גרינגע ווערים פאַר די אויגען ביז זי האָט דערלעבט חתונה-צוזאָגען. דערפאַר האָט זי געהאַט אַ סאַטיספאַקציע, וואָס צו איהר התונה איז מען געלאָפען כמעט פון גאַנץ באַלוט-שטאָט, באַלוט, זיבאַרדז, ראַדאָגאָשטש געוואָרן ממש אַ צוזאַמענגעלויף ווי צו אומזיסטע קונץ שטיק. מיט איין וואָרט: געהאַט אַ חתונה אויף בילעטען.

דער יונגערמאַן, מאיר באַס, איז אַ צאַצקע, ס'איז דאָ אויף צעסט צוקוקען. אַ שטיק צוליב דעם איז זי, ביילע, בעהאַלטען. ס'האָט שוין באַלד בעהאַלטען רעדבעי, מ'זאָל צו איהר דאַרפען רעדען דורך אַ זײַדען טיכעל... אַזוי ווי איהר הערט!

מאיר'ל האָט זיך נאָך דער חתונה בענומען צו זײַנע געשעפטען און האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַ גרויס למדן: ראשית האָט ער זיך אויפגעפּאַשעט אַ קאַרק, צווײַטענס האָט ער אַ סך שפּאַצירט מיט'ן ווײַבעל, דריטענס האָט ער הלילה נישט געקוקט אויף אַ צווײַטע אשה. בנאמנות, נישט ווי ער וואָלט געווען „אַ קאַצעלוש". נאָר אַ פּעלנער חסיד. דערפאַר האָבען די קרובים בײַלע'ס און אויך די שכנים נישט געוואוסט וואו צו זעצען דעם דאָזיגען ווערדענעם און איידעלען, יונגערמאַנטשיק.

אַרויסגעוויזען האָט זיך אָבער, אַז משה באַס האָט אויף זיך אַן'אײַזערנעם קאָפּ. ער האָט געוואָלען דעם מולען צוטרוי צו זיך אַ דאַנק זײַנע ענטשטעלער, אַז ער איז „איהר" געטרײַ, אז ער האָט זי ליב, אז ער פאַרגינט פאַר איהר מריט... דערבײַ איז ער געווען קלוג און אויסגערעכענט — צוערשט דאַרף מען זיך זאָרגען פאַר אַ פעסטען קוויטעל... און ערשט דערנאָך מאַכען אַ ברית.

הקיצור, מאיר איז נעהמען נוט און פרום, דער עיקר — ניכטער, ביז עס איז געקומען זײַן טאָג: ער האָט צוזאַמענגעגראַטשט אַלץ, וואָס עס האָט זיך נאָר געלאָזט: אַלע דאָלאַרן, אַלע זילבערס, דאָס גאַנצע צירונג, און איז ווי אין וואַסער אַרײַן. אפילו נישט גלאַנג דעם ווײַבעל, זי זאָל אָן איהם מקיים זײַן דעם צווייטען פּסוק פון „שיר השירים"...

צוויי אײַן טאָג, אַ וואָך, אַ חודש, דער בחור איז ניטאָ; האָט דאָס ווײַבעל זיך געכאַפּט, געלאָפען איהם זוכען, האָט געוויינט, איהרע קרובים האָבען איהר געהאָלפען מיטוויינען און מיט-קראַכצען. לסוף אָבער האָט זי זיך דערוואוסט — ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען, אז ער האָט געוואָלט, אז זי זאָל וויסען, כדי איהרע ספור-צוזעהרען — אז איהר מאַן געפינט זיך אין וואַרשע, נישט פערזוימט, און זי איז געפאָהרען קיין וואַרשע. דאָרט האָט מאיר זיך פאַר איהר העפליך פערגעשטעלט צוזאַמען מיט זײַן צווייטע פרוי, ווי אײַנער זאָגט: „סו מיר עפּיס", אז איהרע תחנונים-געוויינען האָבען גאָרנישט געהאָלפען, איז זי צוריקגעקומען אַ פערצווייפעלטע קיין לאָדז, כמעט געה און גיב זיך דאָס לעבען.

מענשען האָבען איהר געעצה'ט זי געהן צום ראַבינאַט. דער רב האָט אויסגעהערט איהרע האַרצרײַסענדע געשיכטע און אָנגעשריבען אַ בריף צום וואַרשאַווער ראַבינאַט. איז געקומען פון דאָרט אַן'ענטפער, אז מאיר באַס איז דעם וואַרשאַווער ראַבינאַט וואויל בעקאַנט און מען ווייסט, אז עס לוינט נישט אפילו איהם צו רופען, ווײַל דאָס לאָדזשער מיידעל פון מרדכי גבאי'ס גאַס איז, לײַדער, נישט דער ערשטער קרבן וואָס איז געקומען אויף זײַנע הענד.

פונדעסטוועגען בעמיהט זיך דער לאָדזשער ראַבינאַט די אונגליקליכע יונגע פרוי צו בעפרײַען פון דעם גט'ס ס'לאַבעס.

פון אַרבײַטער - דירות-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָיס"

אַרבײַטסלאָזע יודישע אַרבײַטער ווערען בעשעפטיגט בײַ דעם בוי

דער אײַנציגער יודישער אַרבײַטער דירות-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָיס", וואָס עקזיסטירט אין לאָדז, ענטוויקעלט זײַן טעטיגקײַט און האָט שוין וואָס צו בעווײַזען אַלס ממשות'דיגען אויפטו. דאָס ערשטע הויז אויף בערעק יאָסעלעוויטש גאַס פון 4 שטאָק איז שוין דערפיהרט ביז צום דאַך און ווערט אוצט אויסגעפערטיגט ביז אונגעוועניג, אַזוי אַז צום ווינטער-סעזאָן וועלען שוין די ערשטע עטליכע און דרײַסיג מיטגלידער פון קאָאָפּעראַטיוו פערנעמען זײַערע וואוי-נונגען.

די פאָריגע וואָך האָט שוין דער זעלבער קאָאָפּעראַטיוו אָנגעהויבען בויען דאָס צווייטע הויז אויף לעשנאָ 40, בײַ רוג בענעדיקטאַ. דער פּלאַץ געפינט זיך אין אַ זעהר בעקוועמען אָרט. בײַם הויז וועט זײַן אַ טראַמוויי-סטאַציע פון דער נײַער ליניע, וואָס ווערט פערלענגט פון זשעלאַנאַ ביז צו דער קאַלישער משאות סטאַציע. די קאַנאַליזאַציע-אַרבײַטען זענען שוין דאָרט פערענדיגט און דער גאַנצער סביבה אַזוי, אז דאָס הויז וועט האָבען אַלע נויטיגע בעקוועמליכקײַטען.

אויף דאָס הויז וועט זײַן אַ 4-שטאָקיגס, ס'איז אויסגערעכענט אויף 75 וואוינונגען צו 1 שטוב מיט אַ קוך און 2 שטובען מיט אַ קוך מיט אַלע בעקוועמליכקײַטען.

אין שײַכות דערמיט וועלען אַ בעשטימטע צאָהל יודישע אַרבײַטער בעקומען בעשעפטיגונג בײַם בוי — אַזוי לויטעט דער אַפּמאַך צווישען דער פערוואַלטונג פון בוי-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָיס" מיט'ן אונטערנעהמער.

אַרבײַטסלאָזע מיטגלידער פון פּראָפ. פעראײַנען, וואָס ווילען בעקומען בעשעפטיגונג בײַ די בוי-אַרבײַטען אויף לעשנאָ דאַרפען זיך מעלדען פון הײַנט אָן אין ביוראָ אויף צעגנעלאַנאַ 3 צו די ה"ה צוטרינאָווסקי, מאַנעלאַק, כדי זיך צו רעגיסטרירען.

אַ פּאַטריאָטישער סוחר פון סטאַראַגאַרד פײַפט אז די לאָדזער סוחרים

און גיט דערפאַר שב'ען אין תפיסה.

ה' קאַנאַזשעווסקי איז אַ פּריץ מיט וואַנסען און אַ בעקעשע פון סטאַראַ-גאַרד אין פּאָמערן. דערצו אַן'עלטער פּאַטריאָט, נישט סתם אַזוי אַ ראָזוואַי-ניק, נאָר דער מאַמע פּרעזעס פון „ראָזוואַי" אין סטאַראַגאַרד.

קומט זיך דער דאָזיגער פּריץ מיט אַ פּאָר חדשים צוריק אַראָפּ קיין לאָדז, אָנגעטאָן גאַנץ פײַן און גאַנץ שעהן. מיט אַ מעקע אונטער'ן אָרעם, און מיט יחוס פּריץ פון סטאַראַגאַרדער אָנגעזעהענע סוחרים, אַזוי אַז ער האָט געמאַכט אַ זעהר נײַען אײַנדרוק אויף די הויגע סוחרים. מענשען האָבען איהם געגעבען סחורה וויפיל ער האָט נאָר געוואָלט און ער האָט פערשפּעהט זיך נענומען ווי-פיל עס האָט זיך נאָר געלאָזט. געדעקט האָט ער מיט וועקסלען, אויף וועלכע ער האָט געלעגט דאָס הײַליגע סטעמפּעל פון ראָזוואַי-פּרעזעס. ס'איז ממש געווען אַ מחיה צו קוקען ווי אַזאַ גוי, אַ פערבוסענער אַנטיסעמיט, נישט עפּים גלאַט אַזוי אַ ראָזוואַיניק, נאָר דער פּרע-זעס אַליין, זוצט זיך אין לאָדז מיט יודישע סוחרים און קושט זיך מיט זיי אין די פּוסקלעך...

אָפּגעפּערטיגט זיך מיט די סוחרים, האָט ער זיך געמאַכט אַ פוסעל צו די פּאַבריקאַנטען און גענומען פּעקלעך אויף רעכטס און אויף לינקס און פאַר אַלץ האָט ער געצאָהלט מיט וועקסע-לעך.

מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט אָנגע-רוקט דער צאָהלונגס-טערמין און די סוחרים איז פינסטער געוואָרען פאַר די אויגען. אַלע וועקסלען זענען צוריק-געקומען מיט „פּלאַטעס". קײַן אײַנער איז נישט געצאָהלט געוואָרען.

די סוחרים האָבען דערוועהען, אז זיי זענען געבליבן בומער אַרײַנגעפאַלען, האָ-בען זיי אַראָפּגעשיקט קײַן סטאַראַגאַרד אַ ספּעציעלען שליח אונטערצוהאַנדלען מיט קאַנאַזשעווסקי'ן, אָבער דאָ האָט זיך ערשט אַרויסגעוויזען מיט וואָס פאַר אַ פײַנעלע זיי האָבען געהאַט צו טון. זיי האָבען זיך דערוואוסט, אז קאַנאַ-זשעווסקי איז בענאַנגען אַ מיאוס'ע אַפּערע. די סחורה, וואָס ער האָט אײַנ-געקויפט אין לאָדז פאַר וועקסלען, האָט ער פערקויפט „נאַ באַנקראָט", פאַר 40 פּראָצ. דאָס געלד האָט ער פערהול-טײַעט און דערנאָך ליקווידירט די הײַ-ליגע ראָזוואַי-פירמע.

די סוחרים האָבען דאָן איבערגעגע-בען דעם גאַנצען ענין צו דער פּראָקו-ראַטור און דער „פּרעזעס פון סטאַראַ-גאַרדער „ראָזוואַי" שב'עט שוין אוצט אין תפיסה.

מען וואַרפט שוין ווידער אונטער בייטלעך...

(ג) אַ געוויסע פּרײַדעל בערקאָ פון ביאַלאָטשעוו האָט אויף נאַרוטאָוויטש-גאַס זיך בעקענט מיט אַ יונגענמאַן. בעת זיי זענען בײַדע געגאַנגען שפּאַצי-רען, האָט אַ מאַנסביל, וואָס איז גע-גאַנגען נעבען זיי, אַראָפּגעלאָזט אַ פּע-קעלע און איז זיך געגאַנגען ווײַטער.

פר. בערקאָ'ס בעקאַנטער האָט אויפ-געהויבען דאָס פּעקעלע און געזאָגט, אז דערין געפינען זיך 800 דאָלאַר. דער קלײַן-שטעטעלדיגער פרײַלין איז פון דער בשורה לולטיג געוואָרען און די אויגען און פרײַדיגע איז זי צוזאַמען מיט איהר נײַעם בעקאַנטען אַרײַן אין אַ רעסטאָראַנט געגאַנגען מייער, כדי זיך צו טײַלען מיט דער „מציאה". אָבער דאָ איז, ווי דער שטײַגער, אָנגעקומען דער יונגערמאַן, וואָס האָט אַראָפּגעלאָזט דאָס פּעקעלע און פערלאַנגט פון פרײַ-לײַן בערקאָ'ן דאָס געלד. זי האָט ער-קלערט, אז זי האָט נישט געפינען קײַן געלד. דער אונבעקאַנטער האָט אָבער נישט געוואָלט אָפּטרעטען און געפאָ-דערט זי זאָל איהם ווײַזען איהר געלד. נישט האָבענדיג דעם מינדערסטען פער-דאַכט, האָט די פּראָווינצערין איהם גע-וויזען איהר בײַטעל מיט געלד. ער האָט אונגעוועניג אַרײַנגעקוקט און איהר באַלד דאָס צוריקגעגעבען פּיל-געפּאַקט, ווי עס איז געווען. ערשט ווען זי איז אַהיים געקומען, האָט זי פעסטגעשטעלט, אַז אין איהר בײַטעל ליגט אַנשטאָט געלד — אַן'אַלטע צײַטונג...

פערשטעהט זיך, אז איהר חלש'ן און כפאַזמירען האָט גאָרנישט געהאָלפען. זי איז געגאַנגען און גאָר אַרײַן זוכען דעם שווינדלער, אָבער סײַ איהר בעקאַנ-טער, סײַ דער קאָנטראָלער פון איהר בײַטעל, זענען פערשוואונדען.

געווי, לויט'ן אַלטען שטײַגער!

פערשאַרפט דער שטרייק פון די באַלעו-פּאַקער

וואַרשאַווער טראַנספּאָרט-אַרבייטער סאָלידאַריזירען זיך מיט די שטרייקענדע.

דער באַלען-פּאַקער-שטרײַק האָט זיך פערשאַרפט. עס שטרײַקען אַלע באַלען-פּאַקער, אפילו אויך אין די פירמען, וואו ס'ווערט נישט געשיקט קײַן ליוז. אויף דער ווענדונג פון באַלען-פּאַקער-פעראײַן, טרעטען סוף וואָך אַרויס די וואַרשאַווער טראַנספּאָרט-אַרבײַטער און עקספּעדיציע-אַנגעשטעלטע און אַ סאָלי-דאַר-שטרײַק.

דרייסטער באַנדיטען-אָנפאַל הינטער לאָדז

די גאַנצע באַנדע איז געכאַפּט געוואָרען דורך פּאָליציי.

(:) דער לאָדזער דראַשקאָזש סטאַ-ניסלאַוו פשיבוש איז די טעג געפאָהרען צו זײַנע קרובים קײַן קויל. געפּונגענדיג זיך נעבען איזבוצער שאָסע, וועלכער גיהט דורך נעדזימער וועלדער, זענען פון'ם וואַלד אַרויסגעשפּרונגען 4 בע-וואַפענטע באַנדיטען און האָבען איהם צוגעשטעלט רעוואָלווערן צו דער שלײַף פאָדערענדיג געלד.

פשיבוש האָט אַרויסגענומען פון מאַנט זײַן גאַנץ פערמעגען, וואָס איז בײַ'ם-אײַגענען פון 125 זל. און אָפּגעגעבען די באַנדיטען. זיי האָבען איהם געוואָ-רענט זיך נישט צו רוהרען פון אָרט אַ שעה צײַט און זענען ענטלאָפען.

זעהענדיג דאָס, האָט פשיבוש זיך אײַנגעזעצט אויפ'ן פערד און פיל פון ווײַגען אַרײַנגערוטען אין נאָהענטסטען דאָרף. די באַנדיטען האָבען דאָן אויף איהם געעפענט אַ שיסעריי, אָבער קײַן אײַן קויל האָט איהם נישט געטראָפען. אַנקומענדיג אין דאָרף האָט ער תיכף געמעלדעט וועגען אָנפאַל דעם פּאָליציי-פּאָסטען. אַ גאַנצע אָפּטײַלונג פּאָליציי האָט זיך אַרויסגעלאָזט אין די וועל-דער און נאָך אַ גאַנצער נאַכט פון אַרום זוכענישען איז די באַנדע געכאַפּט גע-וואָרען.

די באַנדיטען זענען געבאַפּט געוואָ-רען אין ווײַער בעהעלטעניש און וואַלד בעת אַ פּרעהליכער הוליאַנקע און זענען געשמידעט אין קייטען אָפּגעפיהרט גע-וואָרען אין דער קוילער תפיסה. זײַערע נעמען זענען: פּיאָטר ראַגולסקי, לעך זשעמקעוויטש, וואַצלאַוו יאַבלאָנסקי און פּאַוועל יערוש.

קינדער האָבן דאָס רעכט צו פער-טרעטען זייער מוטער

אינטערעסאַנטער פּראָצעס וועגען עקסמיסיע אין לאָדז

(:) אויף דער לעצטער זיצונג פון דער צוויל-אָבטײַלונג-אַפּעלאַציע און הויגען קרייז-גערוכט איז בעטראַכט גע-וואָרען אַן'אַפּעלאַציע-פּראָצעס פון אַ געוויסען לאָדזער הויז-בעזיצער ה' פריד-בערג, וועלכער האָט געפאָדערט, מ'זאָל מבטל מאַכען דעם פּסק-דין פון פרי-דענס-גערוכט, לויט וועלכען עס איז אָפּ-געוואָרפען געוואָרען זײַן בײַטע וועגען עקסמיטירען פון דער וואוינונג זײַנעם אַ לאַקאַטאָר.

פון די גערוכטס-אַקטען איז צו זעהן, אז אין יאָהר 1922 האָט זיך אין ה' פרידבערג'ס הויז אַרײַנגעצויגען די פאַ-מיליע בוכהאָלץ, וועלכע בעשטעהט פון אַ מוטער אַן'אַלמנה, און מונדערישהריגע קונדער. דעם אַפּמאַך האָבען גע-שלאָסען די זוהן פון דער אַלמנה, וועל-כע זענען דעמאָלט נאָך נישט אַלט גע-ווען קײַן 21 יאָהר.

מיט 3 יאָהר שפּעטער האָבען די זוהן זיך אַרויסגעצויגען פון דער מו-טער'ס דירה, אַזוי אַז אין דער וואוינונג איז געבליבען וואוינען די אַלמנה מיט אַ קלײַן טעכטערל.

די דאָזיגע געלעגענהײַט האָט אויס-גענוצט דער הויז-הירט; ער האָט אַרײַנגעטראָגען אַן'אַנקלאַגע אויף דער אויפגעפלויבענער פאַמיליע און געפאָ-דערט פון גערוכט צו אָנערקענען אַן'עקסמיסיע אויף דער אַלמנה. די אַנקלאַ-גע האָט דער הויז-ווירט מאָטיווירט דערמיט, אז נאָר די אַרויסגעצויגענע זוהן פון דער אַלמנה זענען געווען די בעלי-הבתים פון דער דירה און נישט זייער מוטער, וועלכע האָט דעם אַפּמאַך נישט אונטערגעשריבען.

דאָס פרידענס-גערוכט האָט ה' פריד-בערג'ס בײַטע וועגען עקסמיסיע אָפּגע-וואָרפען מיט'ן מאָטיוו, אז אַרײַנציהענ-דיג זיך אין דער דירה איז פרוי בוכ-האָלץ נאָך געווען גענוג יונג און זי איז געווען די אמת'ע אַפּוטראָפּוס'טע פון איהרע מונדעריעהריגע זוהן, וועלכע האָבען בשעתם געשלאָסען דעם אַפּמאַך מיט'ן הויז-בעזיצער אוי'ם נאָמען און אין אונטערעס פון זײַער מוטער.

אויך דאָס אַפּעלאַציע-גערוכט האָט אָפּגעוואָרפען די בײַטע וועגען עקסמי-סיע מיט'ן מאָטיוו, אז אין אַזאַ פאַל האָבען קינדער דאָס רעכט צו פערטרע-טען זײַער מוטער.

ספּאָרט.

חשמונאי — ל.ק.ס. 2:2

דער געלטונגער מעטש וועגען דער ליגע-מײַסטערשאַפט צווישען לעמבער-גער „חשמונאי" און ל.ק.ס. האָט צוגע-צויגען אַ ריזיג-גרויסען עולם און זיך פערענדיגט מיט'ן רעזולטאַט 2:2.

מאָרגען 12 בײַ נאַכט

ווערט געהעכערט דער פּרייז פון באַהן-בילעטען

(פ) פון מאָרגען 12 בײַנאַכט גײַהט אַרײַן און קראַפט דער נײַער טאַריף פאַר באַהן-בילעטען, וועלכער וועט אויס מאַכען מיט 20 פּראָצ. טײַערער ווי אוצט.

אויף די צוגען, וואָס גײַהען אָפּ פאַר 12 בײַנאַכט וועט דער פּרײַז פון די בולעטען נישט זײַן טײַערער.

טעאַטער און קונסט.

מאָרגען ווערט געשפּילט „האַמלעט" איז יודישען טעאַטער.

די אויפפיהרונגען פון בענו אַדלער קאָנען דריסט בעצייכענט ווערען אַלס אויפלעבונג פונ'ם הויגען יודישען טעאַטער. בענו אַדלער האָט אַרײַנגעטראַגען אַ נײַעם גײַסט אין לאָדזער יודישען טעאַטער. דער ערנסט אין דער בעציהונג צו דער בוהנע, די אַרבייט, וואָס ווערט אַרײַנגעלייגט אין דער ראָל, ווײַזט, אז דער צוגאַנג איז לחלוטין אַן'אַנדערער און מען האָט דורך-אויס פאַר דעם פּובליקום, פאַר וועלכען מען שפּילט.

אַלע פּיעסען, וואָס אַדלער האָט בוז אוצט אויפגעפיהרט, זענען אַראָפּ מיט אַ גרויסען ערפאָלג. און די יעניגע פּיעסען אַפילו, וואָס האָבען און זיך גע-וויסע חסרונות, האָט דאָס פּובליקום אויך אָפּגעשאַצט ווי געהעריג צוליב דער גרויסער אָנשטרענגונג פון די אַר-טיסטען.

און די לעצטע טעג שפּילען אויך און יודישען טעאַטער יוליוס ראַקאָוו און זײַן פרוי, וועלכע זענען דעם יודישען טעאַטער-עולם גוט בעקאַנט נאָך פון אַמאָל.

צוליב טעכנישע מניעות וועט לײַדער די פּרוּפע עטליכע וואָכען נישט קאָנען שפּילען. עס געהען די לעצטע 3 פאָר-שטעלונגען. מאָרגען ווערט געשפּילט „האַמלעט", וואָס ווערט ערוואַרט פון פּובליקום מיט גרויס שפּאַנונג. עס איז אָהן ספק, אז בענו אַדלער וועט און „האַמלעט" זיך נאָך נוכער אַרויסווײַזען אַלס ערשטראַנגיגער יודישער אַר-טיסט.

טעלעגראמעז.

די יודישע רעליגיע איז נאך טיף איינגעוואורצעלט אין די שטעטלעך פון ווייס-רוסלאנד

מינסק (יט"א) דער מינסקער „אקטיאבר" פערעפנטלעכט אן ארטיקעל, אין וועלכן עס ווערט געזאגט, דאס די יודישע רעליגיע און נאך מיר אינגעוואורצעלט צווישן די יודען און די קלענערע שטעטלעך פון ווייס-רוסלאנד.

די צייטונג ברענגט באקאנט, וויי אזוי די יודען פון די שטעטלעך צאהלען נאך ביז הייגט קאראבקע-געלד, וויי אזוי עס ארבעטן די חברה-קדישא און יעדער שטעטל, וויי אזוי די מלמדים פוהרען אן זעלבע „נעהמטע" חדרים, בייטעניו זוערע תלמידים אלע דרייט שעה, און וויי אזוי די רבנים ארבעטן דיי מאסען פאר רעליגיעזער ארבעט. די צייטונג פארערט צו פערשטארקען דעם קאמף נעגען דער יודישער רעליגיע און די קלוגע שטעטלעך פון ווייסרוסלאנד.

—0—

דער ארדזער פון „געזערד" וועגען די שווערקייטען פון דער קאלאניזאציע איז ביר בידזשאן

מאסקווא (יט"א) בור-בורזשאנער קאלאניזאציע איז א זעהר שווערע אונטערנעמונג, אבער מיר וועלען די שווערינקייטען בייקומען, שרייבט דער פארזיצנדער פון „געזערד" דימאנטשטיין אין א ספעציעלען ארטיקעל, וואס איז געווידמעט מערעזשונג'ס לעצטען ארטיקעל וועגען די שווערינקייטען אין בורזשאן.

„עס איז קלאר — זאגט דימאנטשטיין, אז אונז דארף אונז אויסלומען צו בעזונטיגען ארגאנישן שטרעבונגען וויי מיר האבען פריהער געקומען. מיר דארפען אבער נוסף פערמאכען די אויגען אויף די דאזיגע ערשיינונגען, נאר פערקעהרט, עס איז נויטיג צו קוקען די שווערינקייטען גלייך און די אויגען ארויף, פרי צו צוצוהען, וואס מעהר שאפענדיג כחות און בעקומען וואס מעהר מוטלען סיי פון דער רעגירונג, סיי פון די יודישע סאוויעטישע ארגאניזאציעס, וועלכע דארפען נאך מעהר פעראונטערזיכורט ווערען און אזא גרויסער קאלאניזאציאנס-ארבייט, וואס האט אזעלכע גרויסע פערספעקטיוון, אנגעלוסענדיג די פערספעקטיוו פון יודישער אויטאנאמיע".

—0—

געליטענע יודישע קאלאניסטען

בעקומען זריעה און פינאנסיעלע הילף פון דער סאוו.-רעגירונג

מאסקווא (יט"א) די יודישע קאלאניסטען, וואס האבען געליטען פון דער אומגערעכטיגער אויף די פעלדער פון קרים און אוקראינע וועלען בעקומען זריעה און פינאנציעלע הילף פון דעם אלגעמיינעם סאוויעטישען רעגיערונגס-פאנד, אונטער דעם בערונג, דאס זיי זאלען קאנטראקטירען זייערע גייע תבואות צו דער רעגירונג.

דער „קאמזעט" האט ארויסגעשיקט אונטערזוכונגס צו אלע זייגע בעפעלמעכטיגטע אין קרים און אוקראינע, זיי זאלען אנגעמען מוטלען, פרי בעציהונגען צו פערזארגען די געלעזענע אובערוואנדערער מיט'ן נויטיגען סכום זריעה-מאטעריאלען פון דעם פאנד פאר זריעה-הלואה, וואס דער ראט פון פאלקס-לאמיסאריאט האט געשאפען פאר די ראיאנען, וועלכע האבען געליטען פון דער אונגערעטעניש.

דער „קאמזעט" פערארדענט אין זייגע אונטערזוכונגס אויסצאהלען א סומע פון אומגעפעהר 12 רובל אויף יעדען העקטאר פערזייהט לאנד יעדען יודישען קאלאניסט אויפ'ן חשבון פון דעם געלעענטש, וואס ער וועט שפעטער דאר-פען פערקויפען דער רעגירונג לויט א קאנטראקט, וואס ער וועט אונטערשרייבען. די קאנטראקטיע מיט די קאלאניסטען טאר בשום אופן נישט מראגען קיין צוואנגס-כאראקטער.

סאנלאג מעטרא מוזיק הא. ניו-יארק

נאר דאס דערשינען

מיכל גלעבארט

צען לידער

נאך מיט הערטער

כאר

מיין נישט —	י. ד. ברוך
איך ליב די ברעגע —	א. מאנגער
הער דאס עס —	איציק מאנגער

סאלא

מיין יונגעלע —	מאני לייב
זי —	א. רעזנק
די נאכט —	א. דאמנין
דער שניידער —	א. אנ-סקי
מאך א רצון —	א. לוצקי
זיצען אדלערט —	א. ניסנזאן
מאמעניו מיינע —	יחואש

פרייז 8.90 גילדן
ביגלייטען—ראצאט

לידער מיט נאטו

מוזיק-מ. גלעבארט

1. שטעגערנע מאלאנן —	י. ד. ברוך
2. אין קבר	"
3. שנחעלע	מאני לייב
4. זום פרעמד	ח. ז. ביאליק
5. אליין	ח. רעזנבלאט
6. א ליב דער ארבעט	ק. הייזלער
7. איך א ברים שיבעלע	פ. קערמאן
8. מיר זען יעדן נומער 1.80 גילדן	
(מאלקס-ליד)	
9. מיר שטיידן	ש. חאלמאן

פרייז מיט יעדן נומער 1.20 גילדן
ביגלייטען—ראצאט

מ א ר ק ו י ר:
אין אומטאנדלונג: ב. בערלינסקי, לאדזש, אלטשעג 12, רעכטס עטיג. 2. שע. זין צוי ח. זאנענבערג, זגערזשער 19.

הויזער-פערוואלטונגען

מיט גלייכצייטיגער ערלעדיגונג פון שטייער-זאכען איבערנעמען אויך פראקטיזירטער פערוואלטער, בעסער רעפערענצען.

Ch. Regenwetter

Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen
Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47.
Telefon: Dönkoff 4337.

דרוקזאכן

אלערליי

ווערען געל, און פרעמדס אין דער פונטער אויפ-פיחרונג און די מעדערנסטע שריפט אויגעפערטיגט.

סלעפסידרעס
(מאדעס-אנצייגען)
הערען אין פארליך פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעבט אינער דר גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי
ע. אוו מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16. פעל. 47.

דער פאביאניצער רבי שליט"א

נאווא-צעגעלניאנא 10

קומט צוריק אי"ח מארגן דינסטאג, 11 א זיי-גער אין פרעגד מיט דער קאלישער בשרן.

א ספר-תורה

ביליג צו פערקויפען

צעגיעלניצנא 9 וואוינונג 18.

א כוואליפיצירטער יונגערמאן

אין דער שטריפ-ברענזשע, וועלכער ארבייט נאך איצט מיט קעסען-מאשינען וויל אנ'ענטשטעהען דען פאסען אלס אויפזעהער אין א שטריפ-פאבריק. פרשקלאסיגע רעפערענצען. אדרעסען אפזוגעבען אין אדמיני. פון „ל.ס." אונטער „Sz".

ס'איז פערלוירען געוואָרען

א בלאנקע-הענקעל אויף 50 זל. אויפ'ן נאמען ר. מארקעוויטש פלאנצנא 7 ערדרע א. בלוישטיין. דער בלאנקע-הענקעל ווערט פרקלערט פאר אונ-גילטיג 3689

השבת אבדה.

ס'איז פערלוירען געוואָרען א דעציעק וועלכע איז ארויסגעגעבען געוואָרען דורך דער חאר-שאפטער „איזבא סקאבאוא" אויפ'ן נאמען עמנואל דימאנשטיין. דער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען צו ה' דימאנשטיין, נאוואקא נומ 21 א.

מליתים-פאבריק

אויטאָרעטטונג פון מאלענע, אמאלע-מאלענע זיידע מליתים כמו טערקישע, ישראלאווער און קא לאמיער, מיט אויך מליתים-קאסטן הורט און דע-טעל, מיט אויטאָרעטיגונג, אויך בערלען. שטאנדיג אין ציבור צו בעקומען בילינער מיט איבערגעל בי

א. ה. ציטרינאוויטשקי

קאמיענגא 1, אין 3. טויער, פארטער.
בעמ.: מ'הערן אויך אנגענומען אלע מליתים צו הקשן.

פייר-ישוז שפראך

הייר ערלערנס גרינדליך דורך א קורצער צייט צו ערגאנזירען חסכאדניא 29 זל. 3.

ליי-ביבליאטעק

א. נ. א. איזענשלאס

פאלודניאווא 21, ליינקע עטאזע 3 שטאק.
די ביבליאטעק איז טעגליך מעגליך און פיטשעך פון 6—10 אבענד און שבת פון 10—1 פיטשעך און פון 4—10 אבענד. אנגעשריבען קען פון דיזיגדען שעה פון 6—10 אבענד.

אכטונג לעטניקעס,

חישניאווא-גורא און סטרוזשעוו אין דער ווילע בענדעטאוויטש געפען פריזיער ביי יאפניק צו בעקומען טעגליך דאס

„לאדזער טאגעבלאט"

„הילף"

צענטראל-ארגאן פון גמילות חסדים • מאסעס אין פוילען
ערשיינט יעדען חודש.

לייטונג: אויבער-קאמיטעט. רעדאקטאר: ס. הי"ל.

ערשיינען דער מאי-נומער מיט פאלגענדען אינהאלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען.. ס. ח.
2. וועגען דער באהעגונג פון גמילות חסדים-קאסעס אין פוילען. געשריבן מיט'ן פינאנץ-דירעקטאר פון דזשאינט" ח.—דוד שוהצער.
3. בעמערקונגען — — — — — — Wuel.
4. געסט פון אמעריקא — — — — — י. ח. שנאראָדסקי
5. א וועגנדונג צום „דזשאינט" — — — — ש. דינער.
6. זיי דער חירשאפטליכער לאגע אין פוילען — י. גען.
7. קאמונאלע אינסטיטוציעס און סאציאלע חילף — י. קעמין.
8. א מאר חערטער צו די יודישע ראשענער אין פוילען. —F.

פרעמד פריבונג. טומוגנצען פון מאגיסטראטען. נמיע גמילות-חסדים-קאסעס. פון דער פראוינץ. שנדערע ידיעות.

די „הילף" שעפט אויף דער חאר לעזבות די אינטערעסען פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס אין פוילען.

די „הילף" מיחדים א קאמאניע אין דער ריכטונג צו מע-קעתרען די עקזיסטענץ פון אלע גמילות-חסדים-קאסעס און צו צע-קומען ארשינג און בלוכה-שאפנונגען און קרעדיטען פאר זיי.

די „הילף" שטיגלט אן די עקזאמישע לאגע פון יודען אין פוילען.

ביי יעדען יודישען געזעלשאפטליכען טויער, ביי יעדען יודי-שען ראשען, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דארף זיך געפינען דער זשורנאל „הילף".

אבאנאמענט-פרייז—6 זל. א האלב יאהר: אינצעל-נומער—1 זל.
אדרעס פון רעדאקציע און אדמינישטראציע:
Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97
Konto czekowe: P.K.O. 15.42

וויכטיג פאר די, וואס פאהרען !!

אויף אורלויב • אפריה

הילף איהר אויער אורלויב נוט פערברענגען ז הילף איהר הענען אנגענעהמע געזעלשאפט ז פאהרט אויף אפריה נאר אין

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice, Wila Pabiańskiego
obok Nowego Otwocka, przy lesie

סטאציע גלאוונא - פאלעניצע

ווילע פאביאנסקי נעבען נאווא-אטוואצק

שטעהט גרויסע וויגע צימער. כשר'ע, היגיענישע און גע-שמאקע קיך. הערליכע געגעד. קאנקורענץ-פרייזען

40% בילינער ווי איבעראל !

בעמערקונג: בעטגעהענד איז נוטיג מיטצוברענגען.
צו הענדען זיך דירעקט צו מרוי אפעל אין פענסיאנאט „היגיענע"

אין לאדז ערמעלט אויסקינגאס: אם ע"ל, זגיהדזקא 28, אין הויף 2-טען אטנגאנג, ליינקע. פארטער פון האלב 5 ביז האלב 7 אבענד

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13

אנגעהויב פון פארשידענע מאשינען-רעפערענצען און אויסגעגענישע שווייסונגען. בעמ.: צום שפריקער-סטיען פערשיג איך אויס מישען, שפענדערס, מעסט-אפאראטען, שטיינער א. ז. ו.
שנעל און בילינ ! שנעל און בילינ

שרייבט אייערע קרובים איז אמעריקא

אז אויב זיי ווילען פארען פאר א בילינען פרייז קען לאדז, זאלען זיי זיך אנשליסען אין די אויספלוג (עקסקורסיע) ראטש, וואס עס ארגאניזירט דער ניו-יארקער קוריערסאנדערגעס פון „לאדזער טאגעבלאט" ב. אייזנער.

שרייבט אויך אייערע קרובים אין אמעריקא, אז ב. אייזנער שיקט איבער דאלארען קען מ'לעזען אין רעכענונג ביז 50 דאלאר—1 דאלאר און ביז 100 דאלאר נאר 2 דאלאר.

אלערלי פוליסע דעקומענטען, מיט בעטאלמעכטיגונגען (פלענינפאס-בריעפס) אפשען וועגען ערבען און פערקויף מיט בעשטעטיגונג פון פוליסען קאנסול, הערען אויך אויפגעארבעטע 3 פאר בילינען פרייז.

Gustave Eisner 1138 Broadway NEW-YORK City

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od Wtorku, d. 7-go do poniedziałku d. 13-go sierpnia 1928 r. włącznie

Dla dorosłych!

ZA KULISAMI EKRANU

Dramat osnuty na tle sławy i nędzy aktorów. W rolach głównych:
Iwan Mozżuchin i Natalja Lisienko
Nad progr. HOLLY WOOD (szał filmowy)

Dla młodzieży! Dla młodzieży:

DELFIN FRANCJI

Dramat w 8 aktach. Nad program??

dla młodz. początek seansów o g. 2 i 4 pp.
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60 III—30 gr.
Dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

אל תתהלל ביום מחר!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אם אויף מארגען

נאר אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדאוג נאכמיטאג זאלסטו גלייך קומען צו לויטען איז ביזיק

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

האט מ'הערט ערלעדיגט און געהיסענהאפט געשריבען לויט'ן אומשאט אלערלי ביזעס, קלאזעטס, זאבזעם-ווישענעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציחילנג און קארנג אפגעזיצעס, ברחאלאגיעס, רעקורסען חענען זירה אין אורזשאנד-ראזיעמעטי, חענען פעסער אין קאסטפאריאס-רזשאנדו און אלע מעליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציוניס, אקטען דע-ראזויזגעס, פארנג פארארעס, מיט אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען. סטאציאליס פון שוהאות-אקטען.

מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

גאנץ לאדז מיז וויסען !

אין פערלויף פון ד טעג קען יעדער הענט-עלעכטריש בעלויכטונג

אין שטוב אויף ראטעס

אויסגעארבעטהלען וועכענטליך פון 3 זל. אין נעם אויך אן מעטערען צו רעפערירען, איבער ברעטען ליכטשניקעס אויף פאראנישניקעס, פרע-שקעלען פון דער עלעקטרעזיטעט אלעס ערלע-דיגע פיקטעל און רעיעל נאר די קאנצעסיע רסא שיינע וועגס איז פערקאנסטאבלעך פאר דער לאדזער עלעקטרעזיטעט

ס. לעוויי, לאדז קאנסטאנטינער 58

פרענס-נעזעלס. סטאנד פון 8 פריה ביז 11 אב.
בעמ.: שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאכט.
עלעקטרישע לאמפען און גאז-שטעקס מיט 2½ בילינער פון פרייז-קוראנס. פאבריקען אי-שטען א סטעציאלען ראבאט מיט גוטע קאנדעציעס.

שרייבען

עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

קאליגראף ל. בערמאן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט א יודישען ברוף דאס הייס קען ברגיסט. זאוואדזקא 19 פר. 1 שט.

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א מונאט אין פוילען 5 זל., אין פרעמדן לאנד אין פרעמדן אין מעלדונג 1,25—1 דאלאר. אין ביזנס—20 פרעגק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פארן שטעט 16 גרושען, פרעמדע 24, אין מעקס 40 גר., פרעמדע 60 גר., נעקרעלאגס 12 גר., פרעמדע 18 גר. פאר אויסלענדישע אגענטען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער. מיט די פרעמדען ווערט נישט פרעפעגעבען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski — Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 14.